

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

XLIII. letnik

št. 1

april 1960

Nezdravi pojavi

Tone Črnač

Ko pregledujem na okrajni LZ Maribor površno sestavljene cenilne zapisnike cenilne komisije o škodi, povzročeni po divjih prašičih na ovsu in krompirju, mi pada v oči pretirana ocena škode.

Nekaj dni za tem srečam lovca Janeza in ga vprašam, koliko škode so naredili divji prašiči njegovemu sosеду. Janez reče: »Ogromno.« Vprašam ga, kdo bo plačal to škodo. Janez se moško odreže: »Država.« Obrazložim mu, da je ta »država« on in da bo pač moral prispevati iz svojega žepa k poravnavi te škode, ker tudi on ne plačuje nobene najemnine »državi« za lov, in zato mora povrniti nastalo škodo tisti, ki lovi. Ko mu povem, da gre za skoraj 80 000 din, se Janez ustraši in prične razlagati, da so bili sicer prašiči nekajkrat v mlečnem ovsu in v krompirju, da pa je škoda malenkostna, saj so sosedje tudi na njivah, kamor so prišli prašiči, imeli zelo pičel letni pridelek, oves pa da sploh niso želi, ne mlatili. Še pred zorenjem ovsa, da so se miši iz gozdov zatele na polja, vse latje na stojećih steblih odgrizle in na tleh požrle tako, da so kmetje že pred zoritvijo oves pokosili za sveže ali suho krmljenje živine.

Nihče od LD pa ni stopil k prizadetim posestnikom, da bi se moško in pošteno pogovoril in tudi plačal dejansko storjeno škodo. Več kot polovico teh, ki so sodelovali v komisiji in oškodovanih je članov lovske organizacije in so vsi skupaj gledali kakor omenjeni Janez, da bo pač »država« plačala. Ker se je sedaj ravno priložnost, je treba to »državo« nategniti, da plača, saj ima v bankah denar.

Mislim, da bi bilo treba zakon o lovu tako spremeniti, da bi del škode, povzročene po divjih prašičih in medvedu, neposredno plačala lovska družina iz svojega, da bi se več ne dogajalo, kakor je nekje napisal pisatelj Miško Kranjc, kako so nekđaj pisali siromaki svoje želje »bogcu v nebesa.«

Nekje je bilo zopet sklenjeno, da se morajo vsi člani obvezno udeleževati brakad, ki jih skliče lovska družina, sicer se jim ne dovoli odstrel gamsov.

Na take brakade privedejo vse pse, ne glede na poreklo. V njih je pomešan hrast z borom, macesen z lipo, kakor se izraža naš kinolog. Janez Zupan. Najdejo se pa še posamezniki, ki zagovarjajo take križance, češ da so odlični jamarji, kunarji, prašičarji, predvsem pa zelo odporni proti raznim boleznim, vremenu in stradanju.

Take brakade se navadno končajo z nekaj obstreljenimi srnami, ki v mukah poginejo pod zobmi teh psov, lastniki teh so pa na zadnjem pogonu junaki dneva in takih nečednih dejanj.

Pa umre otrok, ki je pobral pri hiši cianovodikovo ampulo in jo nesel v usta. Kdo je nastavil strup ob stanovanjski hiši, se vprašujejo. Nihče! Ugibajo in dolže šoj, miš, vodo, le brezvestneža ne. Ali bi bilo kaj čudnega, če bi prizadeti oče z gnevom in sovraštvom srečaval lovce? Pravi lovec ve, kje in kako se polagajo strupi roparicam.

Ko sem mlad gozdaril po Makedoniji, nas je gozdna direkcija le nekaj gozdarjev določila za pokončevanje volkov s strupi. Vsi pooblašćenci smo imeli za to posebne tečaje, kjer smo se učili o delovanju raznih strupov in o ravnanju z njimi.

Mislim, da bi ne bilo napak, ako bi lovske zveze organizirale take tečaje za določeno število izbranih članov po lovskih družinah, prvenstveno za poklicne in pomožne lovske čuvaje, ki naj bi se teoretično in praktično seznanili z osnovnimi pravili o ravnanju s strupi. Le ti naj bi rokovali s strupi po lovskih družinah.

Kje so vzroki za take in podobne pojave? Prvi in glavni vzrok, mislim, je familiarnost v nekaterih lovskih družinah. Danes zdrsne mimo prekrškov, ki jih je zagrešil kak član, zgolj z vljudnim opominom, brez sankcij, čeprav jih določa zakon, pravilnik, poslovnik, sklep lovske družine itd. Če pa prvi ni bil kaznovan, ne more biti drugi in tako nastanejo privilegiranci. Če pa le nekdo poseže vmes, ko ima večina že slabo vest, ostane vpijoči v puščavi, z vzdevkom diktatorja in razbijača tako lepe, složne družine.

Vprašamo se, kaj smo storili v teh in takih vprašanjih na lovskih zvezah? Mislim, da vse premalo. Govorimo, da so lovski izpiti za nami in sleherni član bi moral vedeti, kaj je njegova dolžnost in pravica v lovski organizaciji.

Zaenkrat kakor kaže, je vse to premalo in potrebna je še nadaljnja in temeljitejša vzgoja članstva s predavanji, z literaturo itd. Vse negativne pojave pa bo treba energičneje v kali zatirati. Vse preveč je n. pr. obzirnosti in humanosti pri izključitvah ali prepovedi lova i. p.

Kakor imamo na široko odprta vrata za vstop v lovsko organizacijo, tako bi morali imeti tudi odprta vrata za izgon iz organizacije, da nam ne bi nevredni kvarili ugleda in ovirali napredek našega lovstva, ki strumno koraka z lovstvom naprednega sveta.

Spomladanske skrbi nižinskega lovca

Ludvik Marič

Globok sneg z vsemi svojimi čari ne razveseljuje nižinskega lovca. Za njega je globok sneg znanilec smrti, ki zdecimira divjad malega lova. Globok sneg povzroča mnogo brige gojitelju poljske perjadi.

Toda tudi potem, ko je zimo s trudom uspešno premagal, ne more spomladi djati rok križem in se zanašati na srečo, da bo jeseni polje polno divjadi.

Če se ga usmilijo naravne sile in je pomlad suha, je že mnogo dobljenega. Kajti zoper potuhnjeno, visoko talno vodo je lovec brez moči in je zgubljena večina fazanjih in jerebičjih gnezd. Hladno in deževno vreme pa še opravi svoje med kebkami. Pomagati se tu praktično ne da. Tedaj se pravi rešiti, kar se še rešiti da in se s podvojeno energijo posvetiti varovanju tistega malega, kar je ostalo. Zato bo moral paziti, da ne bo v jeseni z odstrelom prizadel osnovnega staleža.

Toda tudi sicer, če je pomlad ugodna, preži vsepovsod po lovišču nevarnost in prav vsak prosti čas moramo posvetiti varstvu gnezd in mladičev.

V mesecih april, maj, junij čuvaj sam ne bo mogel opraviti vsega dela in je nujno, da so mu ob strani člani družine. Je pa to letni čas, ko se narava odeva v novo zelenilo, ves živalski svet je zavzet s skrbjo za zarod. Priložnosti za opazovanje je obilno, zato poleg puške ne pozabimo vzeti s seboj daljnogleda. Z daljnogledom neprimerno več vidimo in od daleč opazujemo prizore, ki jih od blizu ne bi mogli. Vsak izlet v lovišče nam nudi doživljaje, ki nam bodo odkrivali vedno nova spoznanja narave.

Skrbno moramo paziti, da pravočasno odkrijemo gnezda vran in srak, to je tik preden zastre listje obrše drevja. Včasih se tako nenadoma ogrnejo drevesa z zelenjem, da nam onemogočijo zaznavanje zlasti vranjih gnezd, ki so razmeroma majhna in tiče v pazduhah ob deblu. Lahko je najti sračja gnezda, ki so pravi koši in navadno v vitkih vrhovih, v Prekmurju zlasti na robinijah, kjer so skoraj nedosegljiva.

Podvzeti moramo vse, da očistimo lovišče vran in srak, kajti tiste, ki so spomladi ostale pri nas, se bodo z vso svojo družino hranile v lovišču. Pri tem se poslužujemo po možnosti puške, pa tudi strupa, če jim drugače nismo kos. Dobra vaja je streljanje valečih vran in srak na način, da pomagač udari s palico ali čevljem ob deblo, nakar prhne ptica iz gnezda. Končno tudi lahko sami udarimo s peto ob deblo, toda v tem primeru smo še težje zadeli. Enostavneje je seveda, če ustrelimo kar v gnezdo z grobimi šibrami (bolj od strani) ali s kroglo, saj navadno vidimo, če je kdo doma. Vrana ali sraka držita

rep tako, da ga s tal vidimo. Toda zlasti sračje gnezdo je tako na debelo tlakovano z ilovico, da bo strel s šibrami večkrat brezuspešen. Ne smemo pa varčevati s strelivom. Če zadenemo le z vsakim petim strelom, je to 200 din. Ena sama uplenjena jerebica je vredna več, vrednost žive jerebice, kot plemenske živali, pa je še mnogo večja.

Če smo zamudili vrane in srake ob valjenju, opazujemo gnezdišča (gozdičke) od daleč, pa bomo po spreletavanju vran odkrili približen kraj, kjer se nahajajo vedno lačni mladiči. Če se nam posreči najti mladiče, poskusimo prej uničiti starše in šele nato mladiče. Mimogrede, mnogi zelo cenijo ocvrte mlade vrane, poskusite še sami.

Uspešen način lova na vrane je z uharico.

V Prekmurju vsako leto nastavijo več tisoč s fosforjevo emulzijo zastrupljenih jajc. To bi bila razmeroma draga akcija, ker stanejo jajca precej. Toda nekatere družine nabavijo za ljudsko prehrano neuporabna jajca, druge pa zbirajo jajca od kmetovalcev tako, da družina pri tem nima mnogo stroškov. Vsaka kmečka hiša rada da nekaj, ker vrane in srake tudi pri kmečkih gospodinjah niso zaželeni, ker pokradejo piščance.

Vrane in srake so zlasti nevarne gnezdom in kebkom poljske perjadi in zajčkom. Zato pomeni majhen stalež vran, dober stalež poljske perjadi in zajcev.

Uničevanje vran (zlasti črnih) pozimi pravzaprav nima smisla. Večina vran selivk spomladi odleti in za naša lovišča niso nevarne.

Na srečo redko gnezdiijo v ravnini Prekmurja ujede, kragulji, skobci, kanje. Te roparice kot selivke tudi pozimi v snegu povzročajo mnogo škode. Zato jih je treba na kratko držati.

Pogrnjena miza v nižinskem lovišču privabi mnoge lisice, da se nasele ob potokih, v gozdičkih, v žitu sredi polja, v opuščeni gramoznici, celo v umetno nasutem nasipu na strelišču ob robu mesta.

Stalno je treba opazovati znane lisičine in hitro ukrepati. Odkrijejo jih največkrat kmetje pri svojem delu. Hitro je ukrepati zato, ker lisica ponoči preseli svoje mladiče, če jo motijo. Jamarjenje, ki se je pred nekaj leti v Prekmurju razmahnilo, je nekoliko splahnelo. Posledica tega pa je, da so se lisice razmnožile. V marsikateri lisičini smo našli jazbeca, ki ga ne smemo trpeti v lovišču, kjer je poljska perjad.

Zaradi številnih velikih vasi v ravnini, kjer ima skoraj vsaka hiša mačko in psa, je kaj razumljivo veliko število potepuških psov in mačk, ki jih včasih lastniki namenoma vzamejo

s seboj na polje ali na pašo, mnogokrat pa na lastno pest zahajajo v lovišče. Ker so taki psi silno oprezni in lovita navadno dva skupaj, jih je največkrat zelo težko dobiti pred cev. Lovci naj take pse po možnosti pošljejo brez prič v pasja nebesa. Pasti za pse pri nas niso v navadi.

Za uničevanje mačk nam dobro služi oster lovski pes. Če je pes davež, bo opravil brez nas. Vsak pozna primere, da mačka še domače piščance in mladiče kuncev odnese in požre. Nujno je to zanjo v lovišču, če se mora sama preživljati. Malokalibrska puška nam dobro služi na razdaljo, ki jo šibre ne zmorejo.

V vlažnih krajih ob rekah, kjer je na poplavnem svetu mnogo grmičevja, stikajo za polži otroci, ki mnogokrat odkrijejo fazanje gnezdo in ga opleni. Potrebno je stopiti v stik s šolskimi vodstvi in jih naprositi, da šolsko mladino pouče o nečednosti in škodljivosti njihovega početja. O čuvanju ptic pevk jih itak poučujejo, potrebno je le še, da jih posebej opozore na gnezda in mladiče divjadi.

Pri skrbnem ročnem obdelovanju njiv z okopavinami, poljedelci mnogokrat najdejo mlade zajčke, ki jih pobero in jih doma z mlekom ohranijo pri življenju. Negujejo jih, večkrat v nadi, da jih udomače, kar se seveda ne zgodi. Takšne primere je treba zasledovati, ker en kaznovani primer zaleže več, kakor prepričevanje.

Nižinskega lovca veseli, če je žito ob začetku gnezdenja jerebic (aprila) že visoko. Tedaj rade izbero jerebice žita za svoja gnezdišča, kjer

so razmeroma na varnem in nam obetajo dober priplod.

Po nižinskem lovišču se klatijo še nevarni roparji, kakor podlasica, dihur, redkeje hermelin. Proti tem s puško bolj malo opravimo, ker nam bolj redko križajo pot. Edino radovedna podlasica nas kakšenkoli preseneti in nas s svojo ozko glavo motri iz trave kakor periskop. Pripravite puško, četudi se je skrila. Čez trenutek bo verjetno znova dvignila glavo in če boste urni, zadnjič. Sicer pa lovimo te krvooločneže najuspešneje s pastmi; dihurje pozimi po gospodarskih poslopjih. V Prekmurju polovijo večino dihurjev nelovci (kmetje) in lovska statistika izkazuje le manjši del. Stimulativna je cena kožuha.

Take misli ima lovec, ko tiho stopa po zeleneči ravnini in mu oči preiskujejo bližnjo in daljnjo okolico. Pogled mimogrede ošine žito, če se je že pokazal prvi klas. A vsak trenutek je pripravljen, da vrže puško k licu in zašiti svoje varovance. Od časa do časa dvigne daljnogled, da preveri sumljiv predmet v daljavi. Posluša tisočere glasove okoli sebe, medtem ko mu iz sinje višine žvrgolenje škrjančka razveseljuje srce. Iz gostega grmovja sliši slavčka. Vse to sliši, a vse to ga ne premoti, da bi pozabil na dolžnost, ki jo je vzel na svoja ramena, ko je bil z viteškim udarcem sprejet v zeleno bratovščino. A v srcu čuti zadovoljstvo in odgovornost za dejanje, ko posega v posle narave. Napolnjuje ga zavest, da ravna pravilno in to opravičuje njegova dejanja.

Kako ravnajmo z najdeno mlado divjadjo

Viktor Čeh

Že večkrat sem bral v Lovcu opisane razne primere najdb mlade divjadi, primere o uspešni zaščiti najdenih gnezd in podobno. Kolikor se spominjam, so bili to le opisi. Temeljitih navodil, kako ravnati v raznih takih primerih, pa menda le še ni bilo. In prav ugibanje, kako storiti, ima lahko za posledico pogin najdene divjadi. Želja, da dobimo navodila, po katerih bo lahko vsak lovec zanesljivo in brez vseh nevšečnih posledic ukrepal, me sili k temu, da napišem ta članek.

Bilo je lani sredi maja. Ko sem se zjutraj peljal v službo, sem dohitel delavca, zaposlenega v našem podjetju. Pripovedoval mi je takole: »Otroci so včeraj, ko so šli po mleko, našli v grmovju srnjačka in ga prinesli domov.« »In kaj ste vi storili?« sem ga vprašal. »Obvestil sem starešino družine, kateri mi je velel, naj ga položimo na mesto, kjer je bil najden. Otroci so ga takoj odnesli na mesto, kjer so ga prej pobrali, vendar je potem ves dan in vso noč jokal.« »Ste prepričani, da ni jokal samo včeraj podnevi, ampak tudi nocoj?« sem ga vprašal dalje. »Še sedaj, ko sem se odpravljal v službo, sem ga slišal,« mi je zatrjeval.

Takoj po prihodu v službo sem dogodek opisal še dvema lovcema. Eden od teh je tajnik naše družine. Ta je dejal, da že vedo o zadevi in da bo srna zanesljivo poiskala mladiča. Nisem bil zadovoljen z odgovorom in sem mu dokazoval svoje prepričanje, da če srna ni našla mladiča ves prejšnji dan in vso noč, dvomim, da ga bo sploh iskala. Posebej me je skrbelo deževno vreme, zaradi katerega bo mladič od mraza poginil. Preveč pa nisem upal ugovarjati starejšim lovcem.

Popoldne sem stopil k omenjenemu delavcu in mu naročil, da naj takoj po vrnitvi z dela posluša, če se srnjaček še oglašja. Če se bo še, naj pohiti k starešini družine in ga opozori, da srna-mati mladiča še ni poiskala. Ker je srnjaček ob delavčevem povratku z dela še vedno vokal, je bilo očitno, da ga srna še ni poiskala.

Delavec je odšel ponovno k starešini z žalostnim sporočilom. Starešina se je na to odločil, da srnjačka vzamejo, ker je bilo več ko očitno, da se srna ne bo vrnila. Ko so prišli na mesto, kjer naj bi srnjaček bil, ga niso našli. Po brezuspešnem iskanju so sklepali, da ga je morda le mati našla. Zato so opustili nadaljnje iskanje.

Pred večerom je srnjaček ponovno, s slabotnim glasom nekajkrat zavekal. Delavec, kateremu skrb ni dala miru, je to slišal in nato srnjačka po daljšem iskanju našel. Toda žal prepozno. Mladič je bil popolnoma izčrpan in premražen. Še tisto noč je poginil.

Ko sem naslednji dan to izvedel, me je močno prizadelo. Kljub zatrjevanju nekaterih lovcev, kako odgovorno je vzeti zapuščeno divjad v varstvo, ne morem verjeti, da bi na vodilnih mestih našega lovstva gledali tako neživljenjsko in bi lovca, kateri bi nudil najdenim sirotam vso oskrbo, celo kaznovali, če bi mu to ne uspelo. Prepričan sem, da uživajo starešine lovskih družin pri višjih forumih toliko zupanja, da smejo v primerih, ko je očitno, da je divjad zares zapisana poginu, ukrepati brez vsake bojazni.

Tudi ne drži trditev, da bi morda kdo izkoriščal dopustne posege v živalski svet in prikazoval normalne najdbe kot osirotele samo zato, da bi si jih lastil iz koristoljubnih namenov. Če bi se nekdo že tako spozabil, bi lahko kot lovec to dosegel pozneje v naravi, ko mlada divjad že doraste. Taka dejanja pa se itak kaj kmalu odkrijejo in jim je upravičeno najučinkovitejše zdravilo — takojšnja izključitev z lovskih vrst.

Slišal sem že celo mnenja, da je najdeno osirotelo divjad bolje pustiti v naravi, ker postane v primeru odgojitve lahek plen koristoljubnežev. Tudi temu nasprotujem. Še vedno je koristnejše, če kak član LD najdeno divjad vzgoji, da doraste, seveda, pod pogojem, da ostane last družine, kakor pa, da pogine v naravi, od česar tudi narava nima nobene koristi.

Meri in streljaj z obema očesoma

A. S. Pirc

Pri merjenju in streljanju miži večina lovcev na levo oko. Tako uče tudi na streliščih. Pri streljanju s kroglo na mirujoče cilje je to v redu. Drugače pa je pri streljanju na gibajoče se cilje, predvsem pri streljanju na bežečo ali letečo divjad. Pogoj je, da desno oko ni slabše od levega. Človek vidi z obema očesoma bolj plastično in bolj zanesljivo oceni razdaljo, česar z enim očesom ne more. Strelec ima ob uporabi obeh oces razsežnejše vidno polje in zato laže pazi na razne zapreke v smeri strela, hkrati pa tudi laže ugotovi uspeh strela. Eno oko podpira, nekako drugo tako, da vidi, česar drugo ne more. Za primer, tale poskus: Če imaš obe očesi odprti, lahko meriš natanko v cilj in ga tudi zadeneš, čeprav zakriješ cilj z majhnim koščkom papirja, pritrjenim pred muho, ker vidiš cilj z levim očesom mimo papirja. Papirček ne sme biti širši od 1 cm in ne preveč na levi.

Naravnost presenetljiv je poskus s pištolo. Kdor ne pozna merjenja z obema očesoma, si trika ne more razložiti in meni, da si umetnik v streljanju, ki zadene cilj kljub neprozorni prepreki. Poskus pa ni težko objasniti. Strelec vidi cilj z levim očesom, z desnim pa vskladi kobilico (vizir) in muho s ciljem, ki ga vidi levo oko. Prepreka je v tem primeru za desno oko prozorna. Vendar to ni le zanimiv trik marveč obenem dokazuje prednost merjenja z obema očesoma. Na lovu je, na primer, pleče srnjaka med merjenjem z levim očesom, v celoti vidno, ker ga ne zakrivata kobilica in muha. Pogoj je, kakor smo že prej omenili, da eno oko ni slabše od drugega. To lahko ugotovimo s poskusom: Vzemimo svinčnik in merimo z njegovo konico pri zaprtem levem očesu na poljuben cilj. Če med merjenjem odpremo še levo oko, tedaj bo, če je desno oko boljše od levega, konica svinčnika prej ko slej merila v cilj. Enak rezultat je, če je desno oko boljše in smo ciljali najprej z obema očesoma, potem pa na levo zanižali.

Konica svinčnika bo nespremenjeno merila v cilj. Če pa je levo oko boljše od desnega, tedaj se bo pri opisanem poskusu, če zapremo levo oko, po odpiranju le-tega pojavila konica svinčnika desno od cilja.

Če sta obe očesi kolikor toliko enaki, se lahko zgodi, da vidiš konico svinčnika dvojno, ko gledaš z obema očesoma. Sicer pa igra vaja precejšnjo vlogo. Izkušen lovec lahko doseže z vajo, da zanesljivo meri in strelja ob gledanju z obema očesoma, čeprav je desno oko za spoznanje slabše od levega. Sicer pa je pri večini lovcev desno oko boljše od levega. Znani balistik dr. Eilers svetuje strelcem, naj poskusijo meriti in streljati z obema očesoma. Jasno pa je, da bodo prednost gledanja z obema očesoma dosegli šele po vztrajnih vajah.

Pri lovskem streljanju na bežečo divjad v gozdu priporočajo nekateri, naj s strelom čakamo, da divjad pride na določeno mesto. To je, naj lovec ne spremlja s puško bežeče divjadi, marveč naj cilja v vrzel, kamor bo divjad prišla in takrat sproži. Dr. Eilers pravi, da je ta metoda napačna. Res je, da na ta način včasih tudi zadeneš, toda le, če smo v stanju oddati strel, preden divjad doseže določeno točko. Navadno pa na ta način strel zamudi. Pravilno in preizkušeno je streljati pred divjad, to je spremljati jo in v trenutku strela meriti ustrezno hitrosti njenega premikanja. To je odvisno tudi od razdalje in more pri hitro letečih ptičih znašati tudi več metrov. Pri tem ni moč preprečiti, da gredo kroglja ali šibre namesto v cilj v kako drevo. Saj drži, da vidi strelec, ki meri z obema očesoma, tako rekoč skozi deblo (kakor je zgoraj opisano s koščkom papirja pred muho), vendar pa je načelno boljše, če se v trenutku, ko skriviš prst, sploh ne zmeniš za drevje in paziš le na bežečo divjad. Tako boš najprej imel uspeh.

Divji petelini pri nas po vojni

Jurij Verovšek

Povsod, doma in v tujini tožijo lovci, da so po zadnji vojni divji petelini skoraj popolnoma zginili, ali pa, da jih ni več toliko kakor pred vojno.

Od mladih nog sem navdušen petelinar in sem prvega uplenil že leta 1929. Zasliševal sem in vodil na petelina v lovišču, ki je imelo skozi 35 let stalno 7–10 petelinov za odstrel. Zato me je to tarnanje še posebej zanimalo. Takoj po osvoboditvi nisem imel priložnosti, da bi obiskal stara znana mi rastišča. Šele 1947. sem spet kot turist začel zahajati v kraje, kjer sem pred vojno dolga leta lovil.

Takoj prvič sem slišal petelina, ga naskakoval in opazoval nad eno uro. Tudi kokoši sem slišal. Drugič sem na istem rastišču petelina prepodil, drugega pa spet naskakoval in poslušal pol ure.

Ker sem se uveril, da so na tem rastišču še petelini, sem šel drugič na najboljše rastišče, kjer so pred vojno peli na razmeroma majhnem prostoru štirje petelini, pa tudi pet. Petelina ni bilo, tudi kokoši nisem nobene prepodil in ne slišal. Preiskal sem vsa rastišča v bližini a nisem našel nikjer sledov ali iztrebkov. Naslednja leta sem vztrajno hodil zamen zasliševati. Še na prvo omenjenem rastišču, kjer sta bila 1947. dva petelina, jih ni bilo. Odločil sem se, da bom 1950. preiskal še ostala bolj oddaljena in teže pristopna rastišča. Rastišča so bila gluha. Neko jutro sem pa na povratku, že ob sončnem siju, spodil ob poti petelina in nato tudi kokoš. To mi je vtilo spet upanje. Vztrajno sem hodil v bližino zasliševati. Le enkrat sem ga slišal in ga jel naskakovati. Do petelina pa nisem prišel, ker je utihnil. Že sem sumil, da ga je nekdo odkril, ki ne zna te reči in ga je večkrat prepodil. Pri dnevu sem potem preiskal rastišča in na veselje našel iztrebke. Torej so petelini le še ostali. Žal je bilo za zasliševanje že prepozno, ker je rasti-tev ponehaval in ni bilo več računati na zdržno petje. Pravijo, da človek obrača, življenje pa obrne. Tako se mi je godilo ob rastitvi več let. Nisem in nisem utegnil in še bolezen je ustavila moje pohode. Tembolj sem v teh letih zasledoval poročila v domačih in tujih glasilih in zavidal srečnike, ki so lahko uživali lepa pomladna jutra in poslušali trubadurje gozdog.

Letos sem le uspel, da sem ujel dan in z Brankom, ki je tudi izkušen petelinar, šel kot turist zasliševati že na prej omenjena, bolj oddaljena rastišča. Mahnila sva jo najprej do nekdanje lovske kočice na Tehovcu, obiskat starega lovca Toneta, ki me je pred 29. leti vodil na prvega petelina. O polnoči sva krenila v lepo mesečno noč. Po dveh urah zmerne hoje sva bila

Foto Rajko Marenčič

na cilju. Malo pod sedlom, v bližini glavnega rastišča, sva sedla v resje, prižgala cigareto in občudovala svetlo tiho noč. Čez kake pol ure sem opazil, da Branko dremlje. Podregal sem ga, da se je zdrznil. Pri tem je zlomil suho vejico. S smrek pred nama se je speljal petelin. Zlezla sva nekaj više čez sedlo, spet sedla, čakala in vlekla na ušesa. Mesec je počasi lezel proti obzorju in bolj in bolj bledel. Noč se je umikala jutru, o petelinu ni bilo ne duha ne sluha. Ko se je začelo daniti, sva korak za korakom lezla po grebenu naprej ter prisluškovala. Ko so posijali že prvi sončni žarki, sva na poti onstran grebena malo postala. Tedaj sem razločno zaslišal tajinstveni »te-lep«. Sedla sva ob poti in in poslušala. Petelin je pel brez prestanka. Z daljnogledom sem pregledal nasprotni breg, smreko za smreko. Tedaj mi obstane daljnogled na vrhu smreke. Petelin se je veličastno obračal in izpovedoval svojo ljubezen. Na naskakovanje pri belem dnevu in spriču zelo strmega terena ni bilo misliti. Zato sem poskusil z oponašanjem kokoši. Na prvi »gok, gok« je petelin sledil, se preletel bliže in poslušal. Sem in tja je zaklepal. Spet sem se oglasil na kokoš. Takoj se je našopiril, razprostrl pahljačo in se pripravil k petju. Ker le ni hotel izpeti vse kitice, sem poskusil še z oponašanjem petelina, da bi ga izzval. Ko sem končal svojo kitico, je začel vzdružema peti. To sem izkoristil in se mu skušal približati. Nekajkrat sem še med naskakovanjem oponašal kuro, pa spet petelina in frfotanje. Petelin se je odzival in pel, pel. Tedaj se je prav nad menoj oglasila kokoš. Petelin se je spustil na tla, vzdružema pel na tleh in se mi bližal. Še dvakrat, trikrat sem ob brušenju skočil in na 30 korakov pred menoj je vozil kočijo in se razkazoval v vsej svoji svatovski lepoti. Odletel je od tal in pel brez prestanka. Šop peres na golši se mu je stresel ob vsakem klepu. Priletela je ljubica in petelin ji je jel ognjevitvo dvoriti. Da ju ne bi zmotil, sem se začel počasi med brušenjem umikati. Uspelo mi je. Neopazno sem se umaknil, prevzet od izrednega doživetja.

Ugotovil sem torej, da so petelini še pri nas in da je treba samo vztrajnosti pri zasliševanju. Treba je žrtvovati nekaj juter in poiskati nova

rastišča. Petelini so se umaknili v mirnejše okolje. Selitve so razumljive tudi zato, ker so se življenjski pogoji bistveno spremenili. Širjenje človeških bivališč in vedno intenzivnejše izkoriščanje gozdov, je marsikje ustvarilo neustrezno okolje za veliko kuretino. Mnogo te perjadi pa so med vojno in po vojni uničile le preveč razpasle se roparice. Na to kuretino je

tudi vplivala priselitev divjih prašičev v te gozdove. Ne samo, da vznemirjajo okolico, temveč uničujejo tudi gnezda.

Vztrajno preganjanje divjih prašičev v zadnjih povojnih letih, je le precej zredčilo ščetinarje, pa tudi stalno zatiranje roparic, je v veliki meri pripomoglo k zopetni razmnožitvi gozdne perjadi.

O ZVESTOBI PSA

Nuriman, stari pastir s Šar planine, je ob pastirskem ognju govoril o zvestobi svojega psa Murgoša. Pomladnega večera je ta njegov orjaški, zvesti šarplaninski ovčjak zginil. Nevihta je prekrila planino in spustila se je prava volčja noč. Nurimanu se je tožilo po psu, ki ga je ljubil kakor le more ljubiti človek zvesto žival. Vrsto let sta živela skupaj, noč in dan čuvala čredo. Kolikokrat je Murgoš sam pregnal trop volkov. Ker je bil nadvse hraber in zvest, je bil ves v brazgotinah. Nekoč je napadel celo medveda. Takrat je komaj ostal živ. Nikoli mu ni nobena ovca ušla.

Tisto noč Nuriman ni zaspal, žal mu je bilo prijatelja. Porajalo se je somračno jutro, megleno, hladno. Murgoša ni bilo, da bi z veselim lajanjem pozdravil novi dan. Nuriman je bil prepričan, da so ga raztrgali volcje.

Ves potrj je stari pastir hodil za čredo. Okrog poldneva ga je presenetilo znano lajanje. Sto korakov dalje je stal na skali, kakor kip, njegov Murgoš. Srečen, da zopet vidi svojega gospodarja, je mahal s košatim repom. Stari Nuriman mu je hitel naproti. Solze so mu zalile oči. Za skalo pa se je v zavetrini stiskala koza s tremi komaj povrženimi kozličji. Nuriman v svoji preveliki žalosti za izgubljenim psom ni opazil, da manjka stara koza, ki je zaostala, ker ji je prišel čas kotitve. Zvesti Murgoš je ni hotel prepustiti gladnim volkom, in tudi ne njenih kozličev. Našel je kozo in čuval njo in mladiče in jih tudi ohranil...

Stari lovec, ded Marko je letos pripovedoval, kako mu je pes rešil življenje. To se je zgodilo pred izbruhom vojne. Ded Marko se je napotil v planino, da pogleda za čredo. Kakor vedno je nosil puško s seboj, ker nikoli ne veš, s kom se srečaš v divjini. Pes je brezskrbno poskakoval okrog. Nenadno pa skoči iz grmičevja medved. Marko se je do smrti ustrašil. Marko in medved sta se nekaj hipov gledala, potem pa je zver napadla. To se redko zgodi, ker se medved navadno umakne človeku. Marko je zgrabil puško in dvakrat ustrelil. Razjarjena zver ni padla, pač pa se je pognala proti Marku. Njegovega življenja bi bilo konec, ker so mu noge odpovedale. V tem trenutku se je na medveda vrgel pes. Ta hrabri in zvesti prijatelj je bil videti droben proti orjaškemu medvedu, ki je za hip zastal, potem pa se obrnil proti novemu sovražniku. Boj je bil kratek. Z enim udarcem je razbesnela zver raztrgala psa in ponovno skočila na Marka. Toda teh nekoliko trenutkov je zadostovalo, da je izku-

šeni lovec nabil puško in dva strela sta mu rešila življenje. Medved je padel, toda tudi zvesti pes je kmalu izdihnil. Da bi ohranil življenje svojemu gospodarju, je žrtvoval sebe.

Kolika je zvestoba in ljubezen psa do človeka, priča tudi to, kar se često dogaja po gospodarjevi smrti. Pes žaluje za ljubljeno osebo, odklanja hrano in pogine. Pred vojno je v Vrgorcu v Dalmaciji pes po pogrebu gospodarja legel na njegov grob in držal mrtvo stražo, dokler ni od lakote poginil.

Pes si zapomni dobroto in je hvaležen. Na roških vodopadih ob Krki je imel prijatelj ovčarja, krasnega psa. Ni bil šolan, povrh pa še zanemarjen. Nihče se ni brigał zanj, vaški otroci pa so ga preganjali in mučili, da je postal popadljiv. Lastnik ga je hotel ubiti. »Branil sem psa«, pripoveduje D. S., in dopovedoval lastniku, da je sam kriv, če je pes takšen. Da bi dokazal, da se bo pes poboljšal, če pride v dobre roke, sem se pripognil in njegovo glavo prislonil k svojemu obrazu. Pri tem sem mu mirno govoril in ga gladil po hrbtu. Nisem obračal pozornosti na njegovo renčanje. Čisto slučajno sem se dotaknil njegovega ovratnika. Tega ni trpel, ker so ga verjetno zanj vezali in topli. Zato me je bliskovito zgrabil za tilnik in usekal. Na mojo srečo me ni ujel za goltanec. Kdo ve, kaj bi bilo z menoj. Ves sem bil s krvjo oblit. Medtem ko so me umivali in obvezovali, se je pes potuhnil in čakal kazen. Bila je otožna slika. Gospodar je potegnil revolver in stopil k psu, da ga ustrelji. Pes je slutil, da se mu bliža konec, vendar pa ni zbežal. Preprečil sem usodni strel.

Pes je vse to nemo opazoval. Potem se je splazil k meni in mi lizal roko kakor bi prosil za odpuščanje in se mi zahvalil za zaščito. Pogledal sem ga. Zdaj ni več renčal. Postala sva dobra prijatelja. Nikogar ni poslej več oklal. Jaz sem mu bil zadnja žrtev. Kljub temu sem bil zadovoljen, četudi bom do smrti nosil brazgotino, kajti spoznal sem, da psa ne vodi samo nagon marveč tudi razum in čustvo.

V pretekli vojni je pes rešil maršala Tita gotove smrti. Bilo je v Sutjeski med peto ofenzivo. Nemci so sipali bombe na borce. S Titom je bil njegov zvesti Luks. Maršal se je kril za ležečim deblom. Tedaj je prihrumela bomba. Še preden je padla na zemljo, je Luks zaščitil svojega gospodarja, kakor bi slutil zlo, z lastnim telesom. Eksplozija je psa ubila.

Po Dragošu Stefanoviću (A. S. Pirc)

VELIKO ŽIVLJENJE

Rajko Marenčič

Ko postanejo dnevi spet daljši in toplejši, prevzame našega skrivnostnega pevca — velikega petelina — nemir.

Sonce posije spet prijetneje in topleje — nekaj leži v zraku, kar povzroča njegov nemir. V petelinu se prebuja novo življenje. Sneg je zjutraj trd in prijetni so koraki po srežu, ko hrusta pod nogami. Popje macesna in bukve pričinja nabrekati in je že polno pomladnega soka. Vsi ptički s petjem oznanjajo svežost in veselje. Kako prijetno zveni »cicifuj, cicifuj« siničke in »tuit, tuit« plezavčka, čočmana. Veter še vedno strupeno mrzlo brije skozi obrše drevja — spodaj na zemlji je še vse tiho in mirno, vendar je že čutiti toplino zemlje, ki se prebuja iz zimskega spanja. Ni pa to edino, kar vznemirja skrivnostnega pevca — ptiča samotnih gozdov — v njegovi notranjosti je pričelo kipeti in zbujati strasti.

V hudi zimi je od mraza in pomanjkanja kar otopel, sedaj se vrača življenje. Vse bolj postaja nemiren, moč mu polje po telesu in kar želi si fantovskega pretepanja.

Ko se tako nekega jutra prebudi na močni veji starega macesna, se mu kar samo sproži v porajajoče se jutro: »tekl, tekl, tekl«. Dalje se

zatakne. Le za silo še dostavi enkrat prav mehko tudi triljček. Več še ne zmore — saj je šele začetek.

Nemirno se preletuje sem in tja, enkrat prenoči tukaj, drugič tam. Čestokrat se združi z drugim petelinom — svojim bratom — potem pa je spet sam. Do ostalih tovarišev ne čuti več prijateljstva. Če se slučajno snidejo, dajo brž drug drugemu čutiti svoje cepinaste kljune. Celo zapodi se v drugega, pa sam ne ve zakaj. Verjetno samo zaradi tega, ker ga nenadoma več ne trpi v bližini. Nasprotno pa neprestano opreza in prisluškujejo za lepimi grahastorjavimi družicami. Če le eno od teh začuti v bližini, že začne tleskati in klepati.

Pri tem svojem pohajkovanju naleti nekoč na starega, ki je ves bojno našopirjen in pri tem kreha, ter daje od sebe nič dobrega obetajoče glasove. Temu se raje neslišno umakne na varno.

V času pa, ko se spet oglasi taščica s svojim tanko trepetajočim srebrnim glasom, znova zakleplje, razpne pahljačo in ponosno koraka po trdem zmrzlem snegu.

Pa pridejo spet dnevi s snegom, ledom ter mrzlimi nevihtami. Takrat zgubi dobro voljo in se vrne v svoje zimsko zavetišče, v zaraščen

iglast gozd, kjer se čuti bolj varnega. A ne traja dolgo. Ni še slabega vremena dva dni, ko proti večeru potegne veter in razpiha oblake. Ko se spravlja petelin na gred, je nebo posejano s tisočermi zvezdami. Noč še prebije v temnem smrečju, jutro pa ga že najde na sončnem pobočju Zgornje Konjščice. Tu je redek gozd starih macesnov, jelk in smrek ter stara poseka s preperelimi debli in prevrnjenimi štori. Že od daleč začuje sladek glas: »gak, gak, gak«. Takoj se odloči, da bo ostal tukaj!

V tem vpade v njegovo bližino star petelin na skrivenčen macesen. Le strahoma si upa mladenič poškiliti vanj. Stari ga je že ugledal in se ves našopirjen oglasi s čudnim zapovedovalnim glasom, da je tukaj on gospodar in da ne želi nikogar v bližini. Mladca spreleti strah in se brž umakne v staro jelko, v bolj zaraslem predelu gozda. Več juter še čuje udarce peruti starega in tudi klepanje, kar ga močno draži. Tudi sam zakleplje »tekl, tekl, tekl« in poskusi tudi z osornim glasom starega »ö, ö, ö, ö« — kar pa mu ne gre.

Vsa naslednja jutra sliši stare peteline. Kitica za kitico in vmes se kluki glase v tihi gozd. Tudi drugi ptiči so se močneje oglasili, tako taščica, črnoglavka in že tudi drozg. In takrat se oglasi vmes mehki »gak, gak, gak« kokoške, druge in tretje. Tedaj mu prekipi, ne more se krotiti, ves razburjen zatrepeče, odločno zakleplje, zakroži v trljanje in tudi kluk se mu kar posreči. Toda brušenje se mu čisto skazi in pri tem le čudno zakreha.

Ena od kokošk se spreleti z osamljene bukve na tla. In kar hitro je pri njej. Toda tedaj završi med vejami kosmatih jelk in macesnov in stari stoji pred njim ves našopirjen in grozeč, s široko v polkrog razprostrto pahljačo. S povešeno razprtimi perutmi in drgetajočim podbradkom jezno sika vanj. Mladenič bi se rad pred silakom najraje pogreznil v tla. Paša ropota po suhem resju in sleču, z močnimi perutmi drsa po tleh ter jezno sika in kreha. Tedaj se mladeč spusti v tek, kolikor mu moči dopuščajo, dokler ga peruti ne dvignejo in ne odneso na varno.

Ni pa še docela minil dan, je že pozabil na prestano nevarnost; ne more se upirati nagonu. Zvečer je že spet na mestu, a je previden in se spravi na gred bolj na robu poseke. Natančno je poslušal, ko je v dolini pozvanjalo in ugotovil, da so tudi vsi trije starejši petelini prišli na bližnje gredi. Še vse bolj pa je previden zjutraj in dolgo si ne upa na tla. Na drevesu ostane in prisluškuje, kajti stari mu je prejšnji dan pošteno zagodel in mu pognal strah v kosti. Ko tako opreza, začuje od daleč vabljivi »gak, gak« kokoške, ki je priletela izza Ojstrice in se spustila v rob Malijevca. Odloči se, da gre za njo. Za Malijevcem je gost mlad smrekov sestoj, ki se proti robu močno redči in preide v star les z mnogimi, od vetra prevrnjenimi debli in štori.

Tu nekje se je spustila na tla rjavo-grahasta nevesta. Že jo je odkril in bil tudi brž pri njej, razpel rep v pahljačo, povetil peruti in trdo z njimi podrsal po tleh — prav kakor je včeraj videl starega. V tem pa zagleda za prevrnjenim štorom voščeno bel, močno zakrivljen kljun in že tudi jezne oči z nabrekli živordečimi rožami. Mahoma je postal majhen in tanek, z dolgim iztegnjenim vratom in že se je spustil v beg kolikor je mogel. Toda silak je bil urnejši in spretnejši ter je kot nevihta navalil nanj. Že s prvim udarcem ga je zbil na tla. Neusmiljeno ga je obdeloval s trdimi perutmi in ga dobesedno pohodil z ostrimi kremplji. Mladeč je od strahu pozabil na obrambo in stari ga je zapel z zakrivljenim kljunom za kožo na vratu in ga pričel stresati in premetavati kakor pes mačko. Končno se mu posreči, da se je iztrgal nasilnežu in s povešenim repom in dolgim vratom se brž umakne. Niti se ne spomni, da bi odletel, ampak se zarije kar v gosto smrekovo podrast. Težko diha in sope z odprtim kljunom, močno krvaveč na vratu, kjer mu tudi manjka šop perja. Tako dolgo miruje na mestu. Tam od prevrnjenih štorov pa še vedno prihajajo zapeljivi glasovi kokoške. Dva dni si ne upa na dan. Tretjega dne proti večeru spet odleti tiho, neslišno proti rastišču. Dobro pa si je zapomnil, da na glavno rastišče ne sme in da je prostor zanj bolj ob robu. Vendar zaklepati si ne upa niti enkrat — čuti pa se zadovoljnega, da je spet v bližini. Naslednje jutro prično odrasli petelini s petjem. Tudi on zakleplje, a samo enkrat, več si ne upa. Vsi njegovi čuti so ostro napeti. V tem pa razločno zasliši, kako je počila drobna vejica. Toda le kdo bi bil ob tem času? Tedaj opazi malo stran od jelke, na kateri je čepel, nedoločeno stvar, ki se je premaknila. Ali je morda srna ali jelen? Ne, to je človek, celo dva. Čudno se premikata, to mu je neznano! Zdrvita naprej in že tudi obstaneta nepremično na mestu kot prikovana. To se ponavlja, da poka in hrusta po zmrzlem snegu. Ne zna si tega početja razlagati, tem manj, ker se še daniti ni pričelo. Le mali čuk — koconogi skovik — se oglašja »u, u, u«. Stisnil se je, da je dolg in tanek, sklonil je glavo daleč podse, čisto pod vejo, na kateri je sedel, da bi bolje videl, kaj ti dve dvonožni prikazni tako smešno poskakujeta. Stari petelin, ki si je za to jutro izbral star macesen prav sredi rastišča, kljub vsemu temu trušču kar neprestano poje in niti za trenutek ne premolkne. Kitica sledi kitici! Dvonožca pa se mu vse bolj približujeta. Toda on ne odleti. Mladi petelin si bo skoraj vrat zlomil tako ga krivi, da bi čim bolje videl.

V tem pa se začuje kot grom močan pok, ko da se je zrušilo staro drevo. Pri tem je padel stari z macesna na tla, kjer še drgeta in udarja s perutmi — poslednjič! In že sta tudi obe prikazni pri njem ter ga pograbit. Kot vkopan

obstane mladi petelin na svoji veji. Sedaj neseta starega s široko razprtimi perutmi in povešeno glavo. V sneg pa padajo male kot rubin rdeče kapljice.

Šele čez čas se je gozd spet umiril in mladeč je odletel. Nekaj težkega mu je ostalo v spominu. Postajal pa je sedaj od dneva do dneva bolj razdražen. Nikakega veselja nima, da bi si iskal hrane, le za ljubkimi rjavograhastimi vitkimi družicami oprezuje.

Nekega jutra za tem se mu posreči že cela kitica, tudi zadnji del brušenje, kot je to slišal pri starih petelinih. Rep ima razprostrt v pahljačo, kot stari, le da so njegova peresa krajša in ožja, ter ne delajo tako lepo oblikovanega polkroga. Kljub temu se nosi ponosno in samozavestno. Tudi njegov kljun ni tako lepo voščeno bel in tako cepinasto zakrivljen kot pri »starem«, temveč je le bolj plavosive barve in slabo kljukast. Čuti pa, da je dorasel in da je nevestam vsak dan bolj všeč. Če pa le pride kakšen starejši v bližino, se naredi kakor da razgreba staro mravljišče. Pri tem se pa zmuzne iz nevarne bližine.

Tako je prišel čas, ko je bukev že jela brsteti. Takrat si že upa peti sredi glavnega rastišča. Kitica za kitico se zliva vsako jutro v mlad, porajajoči se dan. Starejši petelini so se zavoljo neprestane rastiutve utrudili in se ne zanimajo zanj — le redko se še kateri od njih oglasi. Pa tudi kure so se druga za drugo porazgubile in izostale z rastišča. Poiskale so si primerna gnezdišča in že pričeale z leženjem. On pa kljub temu pošilja vroče speve v tihi gozd.

Končno se je tudi sam utrudil, ljubezenski nagon v njem je ugasnil. Postal je len in perje mu je pričelo izpadati. Resice na nogah je izgubil, na vratu se mu je pokazala gola koža in tudi iz repa mu je odletelo že dvojje peres. Nič več ne gre na rastišče, kjer je bil zadnje dni že čisto osamljen. Čuti se utrujenega in pobitega, zato mu naenkrat godi goščava in mir. Gozd je postal senčen in hladen. Drobní zajedavci, zlasti uši ga neprestano mučijo, da se venomer kremplja. Perje mu je postalo kar rjasto, v repu ima le še malo peres, vsa lepota se je razblinila. Toda hrane je sedaj v izobilici in nima več skrbi, kje bo dobil kaj za lačni kljun. Buden in previden pa mora biti kljub temu, sedaj še mnogo bolj. Lisica in tudi kuna venomer oprezata. Posebno na tleh je neprestano v nevarnosti. Kragulja sicer že dolgo ni videl, je pa še drug velik ptič, ki mu dela skrbi.

Ko je tako nekega večera priletel na gred v staro jelko, je opazil tik ob deblu debelo, okroglo stvar, ki se je v tem hipu premaknila. Velik ptič je bil to, ki se je našopiril in s kljunom zapokal. Skoraj je padel z veje, tako se je prestrašil. Buljil je brez moči v to negibno prikazen. Spoznal pa je, da to ni kragulj, katera se je tako bal, pač pa velika lesna sova,

ki jo je že nekajkrat srečal. Njene oči so pošastno mežikale — vendar mu je prvi strah pošel in spet je mirno zadihal. Hotel je že jadrno odleteti, ko se je spomnil, da so njegove peruti brez velikih letalnih peres. Našopiril je vrtno perje, kolikor ga je še imel in jezno zakrehal proti sovi. Nekajkrat sta drug proti drugemu sunila s perutmi, nato pa je sova neslišno odletela.

Z dolgim iztegnjenim vratom je gledal za njo, si zadovoljno stresel perje, se pogrebel zaradi nadležnih uši, se prestavil na nižjo vejo in zadremal.

V teh dneh si je našel pod previsno steno mesto, kjer je bilo zadosti drobnih belih kamenčkov in nižje doli prhko zemljo, kamor se je hodil na sonce gret in prašit. Izgrebel si je plitvo jamico in tam pustil že vse polno perja.

Najslabši dnevi pa so bili kmalu za njim. Zrasla so mu nova repna peresa, daljša in širša. Tudi rože nad očmi so nabrekle in postale bolj živo rdeče. Spet se mu je vrnilo veselje do življenja. V času, ko so zorele borovnice, je zapustil Malijevec in se prestavil na južno stran Konjščice. Tam je nekega jutra zaklepal kakor spomladi, pa čeprav ni bilo nobene zapeljivke blizu. Med tem je znova prišla zima in to zelo ostra. Živel je skupaj s svojim bratom in starejšim petelinom. Zima jim ni mogla do živega. Ostala divjad, srnjad, jelenjad ter zajci so v velikem številu poginjali, tako hudo je bilo. Za peteline je bila miza kljub temu še vedno pogrnjena. Res da zavoljo snega niso mogli do tal, a je bilo na drevju dovolj igličja, popja in poganjkov. Manjkalo je le drobnih belih kamenčkov, da bi želodci mleli trdo hrano. Kljub zadostni hrani je njihovo perje izgubilo blesk in veselje do hrane jim je pošlo. Kopali so globoke rove v sneg, da bi prišli do kamenčkov — toda zaman. Mladeč pa je pri svojem nenehnem potepanju staknil staro razpadajoče zidovje, kjer je bilo v malti zadosti trdega drobirja in mahoma je spet dobil tek in sčasoma tudi blesteče se perje.

V trdih dneh snežnih padavin so se spravili v gost smrekov gozd in tam prenočevali. S starejšim petelinom sta neko noč prenočevala na isti smreki, brat pa malo proč. Pred tem je že ves dan snežilo, proti večeru pa je poprijela še burja, da je ječal gozd. Petelini so zleteli zgodaj na gred in vtaknili glave pod peruti.

Zlatogrla roparica je bila to noč na svojem pohodu. Vse luknje in gnezda je že pretaknila, toda ni imela sreče. Lakota pa jo je venomer gnala naprej! Pri tem je naletela na čisto sveže petelinje iztrebke in v nos ji je udaril prijeten dah. Tiho se je z mehkiimi tačicami povzpela na drevo. Oči so ji gorele kot drobne lučke. Tedaj je opazila spečega petelina! Neslišno je preskočila na drugo vejo, na tretjo in že je bila nad spečim. Drevje je ječalo in stokalo, veter je ne-

usmiljeno žvižgal in tulil. Spretno se je kuna potegnila na vejo tik nad petelina in skok...

Petelin se je hotel rešiti z letom, razprostrl je peruti, toda z bremenom, ki je ležalo prikovano na njem, ni zmogel. Udarjajoč s perutmi ob veje je padal frfotajoč z ropotom kakor črna gmota na tla, v sneg. Še nekaj udarcev peruti — potem pa je bilo slišati samo še mehko trenje kosti in mlaskanje; vse ostalo je udušil hrum nemirne noči!

Ostala dva petelina, ki sta skupaj prenočevala na sosednji smreki, nista o tem ničesar čula. Niti zjutraj nista opazila, da leže spodaj v snegu ostanki tovariša — perje in kri...

(Konec pride)

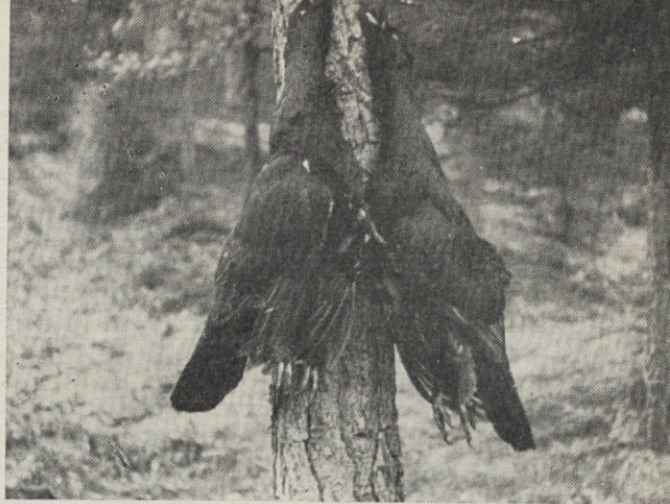

Foto Rajko Marenčič

Kako nastane številka našega glasila

Mnogi bralci in dopisniki si niso na jasnem, kakšno in kolikšno je delo, preden izide številka Lovca. Zato imajo večkrat glede objave člankov, dopisov, vesti in oglasov, želje, ki mnogokrat niso izpolnljive. Za boljše razumevanje naj delo urednika in tiskarne na kratko opišem — pa brez zamere.

Ko urednik prejme kak prispevek, in se ta vpiše pod zaporedno številko, ga na prvo roko prebere. Če se mu zdi, da je primeren za objavo, ga znova bere in zraven popravlja (črta, dostavlja, predeluje, dokler ni po vsebini in jeziku primerno »sfriziran«). Po tem »trebljenju« spis večkrat izgleda kakor bojno polje po bitki. Uboga strojepiska, ki ga dobi v prepis. Včasih ga mora urednik zavoljo tega narekovati. Toda gorje uredniku, če je prispevek pisan (in to neredko) v stisnjenih vrstah na stroj ali še huje v gostem, slabo čitljivem rokopisu. Tedaj nima prostora, da bi med vrste in na rob (ki ga ni) vnašal popravke (večkrat cele stavke in odstavke) in mora pred korekturo dati spis, kakršen je, v strojni prepis v razprtih vrstah, da mu more sploh do živga. Ko je potem tekst korigiran in v čistopisu prepisan, ga urednik vzame znova v »žehto«, da mimo spregledanih napak pri prvi korekturi, polovi še pisne napake. Tako zlikana snov gre v presojo uredniškemu odboru, ki ji znova pretiplje obisti.

Če so članki jezikovno in vsebinsko dobri — kar jih žal ni mnogo — ki potrebujejo malo ali nič korektur in so čitljivo pisani, gredo neposredno v pregled uredniškemu odboru. Mimo tega se uredniški odbor sestaja sleherni mesec, da kritično presodi izišlo številko in pripravljeno snov za naslednjo številko, skupno odloči o snovi, ki so jo pregledali posamezni člani uredniškega odbora ter da uredniku nadaljnja navodila. Mnogokrat je treba po teh navodilih še kaj popraviti ali spremeniti v tekstu, ki ga je potem treba znova, vsaj delno, prepisati. Zato ga mora urednik znova pregledati, da je končno zrel za stavljenje v tiskarno. Tiskarna pa zahteva vse tekste pisane s strojem na neprosojen papir, v razprtih vrstah, pisano le po eni strani lista in to zgolj z majhnimi popravki ločil, črk, posameznih besed na vsakih 5, 6 vrst na eni strani strojnega čistopisa.

Preden je snov, torej čistopis tako pripravljen, mora urednik večkrat predhodno dobiti privoljenje avtorjev, da kaj črta, izpremeni, dostavi, kar čisto ni malo.

Da številka izide prvega v mesecu (za kar sta odgovorna urednik in tiskarna), mora tiskarna prejeti celoten material, tekst in slike, mesec dni poprej. Med tem pa, ko ta stavi, prihajajo navadno še razni dopisi, vesti, oglasi, osmrtnice, češ samo še to, saj je malenkost in zelo važno in nujno je. In urednik obletava tiskarno, da bi postavila še to, to in to.

Da ne govorimo o slikovnem materialu, zlasti o ilustracijah, ki je šibka stran glasila in greni delo uredniku.

Preden dostavi tiskarna stolpce (krtačne odtiske) uredniku in članom uredniškega odbora, jih pregledajo korektorji tiskarne. Po njih popravljene stolpci se znova odtisnejo in te dobijo urednik in uredniški odbor. Sedaj se pravi, korigirati in zopet korigirati, urejati in razporejati snov in slikovni material tako, kakor naj bo v nastajajoči številki. Do vrste je treba določiti vsebino za 32 strani in določiti razpored člankov, vesti, slik itd. Po rokopisih se namreč ne da snov natanko določiti za obseg številke, ne sme je pa zmanjkati.

Po nekaj dneh trdega in živčnega dela preda urednik razporejeno snov tiskarni za lomljenje stavka. Krtačni odtiski namreč, ki so v 40–50 cm dolgih stolpcih, se morajo zlomiti po straneh. Temu pravi tiskarji metiranje. To delo dá zunanjo obliko številki glasila. Lomljenje je zamudno, pri njem si lomita urednik in meter glavo, kako lepo spraviti snov v dani okvir številke. Po celodnevem delu je navadno »zvon ulit«. In potem, ko zlomljeni stavek pregledajo še korektorski haruspici tiskarne, ga dobi na novo odtisnjenega, urednik. Ta vse znova pretiplje od črk, če so prave, in napisov do tekstov k slikam, katere sestavi oziroma dopolni itd. Tiskarna težko čaka na zadnjo »polituro«, da ne zamudi roka izida. Pa še preden gredo popravljene pole v tiskarski stroj, je treba pregledati, če so popravki pravilni — kajti motiti se je človeško. Sedaj šele gre glas lovskega zvona v svet, kjer tanka ušesa prisluhnejo, če poje prav in ostre oči ocenijo, če je »novi Lovec« spodobno oblečen. Vendar nobena številka pri vseh naštetih pregledih in korekturah ni brez napak, kakor ni človek.

Tako slehern mesec nastaja številka za številko in urednik se venomer, brez konca trudi kakor Sisif s svojo skalo.

M. S.

V STRMI REBRI

Peter Dobrila

Mesec, prijatelj vasovalcev in lovcev, je bledel v jutranji zarji, ki je obetala lep septembrski dan. V meni je kipela lovska strast in želja, da bi ne zamudil dragocenih minut, ko se v Dolgi dolini prebujajo življenja.

Dolga dolina je vtesnjena med strme in visoke rebri, poraščena z listavci in iglavci, med katerimi kar dobro uspeva tudi domači kostanj. Po dnu doline se vije ozka skalovita struga s kristalno čisto studenčnico, ki hiti od skale do skale v senci košatega leščevja, robidovja, jelševine, malinja in bezgovine. Zato je ta tiha dolina še pravi raj za divjad.

Ko sem prišel v dolino, je v njej še ležala jutranja megla. Da bi ne vznemirjal jutranje tišine, sem previdno in tiho spešil do opazovališča, kjer sem položil svojega rojstva kosti na kamen ob debeli smreki.

V strmi rebri se je hripavo oglasila kanja in se nerodno izmotovila iz gostega smrečja ter zajadrala nizdol po dolini na jutranji lov. Gozdni stražniki, šoje so se skoraj neslišno spreletavale z drevesa na drevo in pritajeno čebljale, a so že v naslednjem trenutku zagnale bojni vrišč. Po njihovem obnašanju sem sodil, da se nekaj večjega giblje po tleh. Pripravil sem puško, toda vrišč šoj se je zasukal po gošči mimo mene. Zato sem poskusil s prevaro: med zobe sem potisnil jerebjo piščalko in zapiskal. Ne

zaman! Komaj pičlo minuto kasneje, sem opazil, da so šoje spremenile smer in se vraščeč spreletavale proti meni, hkrati pa se je tudi pod grmovjem nekaj premaknilo in proti meni se je neslišno plazil velik tigrast maček, pripravljen na skok. Snop svinca ga je odpihnil v večna lovišča.

Z neverjetnim zadoščenjem sem ga pobral. Tehal je, na oko sodeč, najmanj šest kilogramov ter ga odnesel k svojemu sedežu. Maček je bil sumljivo vampast, zato sem ga odprl. V želodcu je imel sveže, še neprebavljeno meso in nekaj perja — gozdnega jereba. Tako se je razvozljala uganka, zakaj se je klatež tako hitro odzval jerebjemu klicu. Mačka sem zagrebel v mravljišče in z užitek pokadil cigareto.

Poiskal sem nov sedež ob debeli bukvi in prav narahlo zapiskal jerebu, ki se je kakor odmev takoj oglasil. Ponovil sem in že je grnogrlji pevec pripeljal proti meni kočijo, poskočil na bukov štor in zapel, da ga je bilo veselje gledati. Nenadoma pa je zastal. Stisnil je peruti in pahljačo, stegnil vrat in se ves razburjen s pli-pli-pli nekaj trenutkov jezil nad nečem. Ves zaverovan v početje lepe ptice, sem se na puško spomnil šele tedaj, ko je jereb že odletel.

Zanimalo me je, kaj je zmotilo malega viteza, zato sem stopil do štora, kjer sem zagledal v listju kaj čuden klopčič: v trdnem objemu debelega gada se je boril za življenje rumenokljuni kos. Ob tem

prizoru nisem imel kaj razmišljati. V bližnjem grmu sem odrezal palico, jo ošlil in nabodel gada. Rešeni kos je negibno obležal v listju in kmalu poginil. Kako je gad ujel kosa? Domnevam, da se je gad, zvit v klopčič sončil ob štoru, kos pa se mu je nevede približal in gad ga je ujel. Ne vem pa, kako naj bi gad pogoltnil kosa.

Po tem prizoru, se jerebi — razen enega — niso več zmenili za mojo glasbo.

Sonce je prepotovalo že polovico neba, ko sem z jerebjim lovom končal in jo ubral po strmi stezi proti mali gorski kmetiji, ki stoji osamljena v plitvem sedlu pod grebenom Strme rebri. Ko sem zavil s steze proti hiši, me je prvi pozdravil hišni čuvaj na verigi. Odzdravil sem, kar se da prijazno, a očitno mu nisem ustregel. Na prag je stopil mladi gospodar, skozi okno pa me je vprašala brhka gospodinja, zakaj tako poredkoma prihajam. »Da«, je pritegnil gospodar, »jeseni smo si vas še posebno želeli. Divji prašiči so nam hodili v krompir in v turščico, pa sva jih morala sama s psom izganjati.«

Gospodar je pomiril psa in prisedel na skladovnico žaganic. Gospodinja je postavila pred njo pehar medenih tepk in pogovor je stekel okrog težav vsakdanjega življenja na gorjanski kmetiji.

Ves čas med razgovorom pa je pogled mladega gospodarja pritezala moja puška — bokarica. Zato sem zasukal pogovor na divjad in lov.

»Veste«, je pričel gospodar, prejšnja leta, ko so še živeli naš ata in sem z njimi ali pa sam hodil zjutraj na naše njive, sem zasačil ali prepočil kakega zajca, ko je ščipal deteljo ali brusil zobe ob korenju in pesi. Že nekaj let sem so zajci tu pri nas redki. Večkrat smo že našli na njivi, v travi ali v hosti mrtve zajce, pa ni bilo videti, da bi jih kaj pokončalo. Kakor bi jih pobirala kaka bolezen, se mi zdi.

Pa tudi brez zajcev naše njive niso zapuščene. Srnjad se stalno pase na njih. Tako se nas je privadila ta divjad, da se umakne šele, če jo napodimo. Res je, da nam srnjad tu in tam kaj odščipne, vendar jo radi vidimo. Kar med domače živali jo prištevamo. Še naš Piki na verigi jih sedé opazuje in maha z repom; skoraj bi rekel, da se jim smehlja. Nekega dne sem se hotel prepričati, kako se bo obnašal če ga spustim z verige. Zagledal je srno, zdiralj proti njej in za njo v hosto, ko je zbežala. Poklical sem ga nazaj, pa je takoj pritekel, ves ponižen in pohleven. Najbrž je hotel s srno skleniti prijateljstvo, pa je bil začuden, da ga ni počakala. Seveda sem ga potrepil po njegovem kožuhi in ga pohvalil. Vse to sem večkrat ponovil in če verjamete ali ne, tako si je zapomnil, da sedaj ne plane več na srno, niti tedaj, kadar naletiva na njo v hosti. Bržčas je spoznal, da srna ni žival, s katero bi se on rad igral in mi je bil celo hvaležen, ker se mu zaradi njegove zmote nisem posmehoval.

Čisto drugačen je Piki do divjadi, za katero čuti, da je tudi mi kmetje ne maramo, pa naj bo to lisica, jazbec, dihur, kuna, podlasica ali pa divji prašič, ki mu je še posebno zoprni. Če ga dobi v nos, kar pobesni in tedaj ga ne potolažite ne z besedo in ne s klobaso.

No, ker smo že pri divjih prašičih, vam bom povedal, kaj sva pred dnevi doživela z ženo prav tamle na oni njivi ob hosti, kjer stoji še nekaj koruznih stebel. Bilo je že temno, v Ljubljani so prižgali luči, pa tudi mesec je že vzhajal. Po večerji sva z ženo opravila še zadnja hišna dela, psa sem priklenil na nočno verigo na žici in šla sva k počitku. Sredi noči pa me prebudi žena, vsa zaskrbljena: »Gregor, ali ne slišiš psa? Vstani! Prašiči so v koruzi!« Takoj sem bil pokonci, skočil v vežo, pograbil sekiro in sprostil besnečega psa. Kakor puščica se je pognal proti koruzni njivi in že so iz koruze pridrli kar štirje, srednje težki ščetinarji, se nekaj metrov nad njivo ustavili in se nekam

grozeče obrnili nazaj proti njivi. Tiščali so se drug drugega in boljščali v koruzo, kjer se je Piki spoprijel s težkim merjascem.

Presenečen nad nevsakdanjim dogodkom sem, ne da bi se zavedal nevarnosti, nekaj minut opazoval neenako in srdito borbo med psom in mrcino, ki je z neverjetno okretnostjo odbijala napadalca in včasih šavsnila po njem, da je bolešno zacvilil. Odnehal pa ni. Nasprotno, ker je vedel, da sem v njegovi bližini, je Piki napadal še z večjo vnemo. Ko sem prišel do sape in pričel razmišljati, kaj bi ukrenil, sem opazil, da je četvorica ščetinarjev, ki je malo prej še strmela na njivo, zgnila ko kafa. Tedaj sem se spomnil, da imam pri sebi orožje — sekiro ter skočil bliže. Podžgal sem psa, da je še ostreje napadal ter počakal na primeren trenutek. Tedaj sem se pognal in zamahnil proti ogromni glavi črne mrcine. Toda vrag ni prezrl mojega zamaha in čeprav se je moral otepati psa, je odmaknil glavo, da se je sekira zadrila globoko v zemljo tik ob sprednjih parkljih merjasca. Ta se je bliskovito okrenil proti meni. Tedaj ga je pes zgrabil od zadaj in s tem merjasca prisilil, da se je obrnil proti njemu, meni pa dal priložnost, da sem odskočil iz koruze na varno. Eh, ko bi bil imel takrat tole vašo puško. Medtem je že pritekla za mano žena in me trepetajoča potegnila nazaj, češ: »Pusti vraga, da ne bo nesreče!« Piki pa je, četudi sem ga pustil na cedilu, sam nadaljeval bitko s črno mrcino, ki je bila v mesečni videti kot prava prhajoča pošast.

Pomislil sem, kaj če bi skočil po gnojne vile in z njimi nabodel merjasca. Na prigovarjanje žene, ki je takrat bolj razsodno mislila kakor jaz, sem to skoraj blazno misel opustil, ženo poslal domov, sam pa stekel po pomoč k lovcu, trdno prepričan, da bo Piki čekanarja zadržal do najinega povratka. Ko pa sva z lovcem vsa oznojena prisopihala po strmini do bojnega polja, je iz globoke grape odmeval srdit lajež, ki nama je povedal, da neumorni Piki še ni odnehal. Z lovcem sva stekla v globačo, kolikor le so nama pljuča dopuščala. Toda zaman; kakor bi merjasec zaslutil, da mu preti nevarnost, jo je porisal, Piki pa za njim.

V daljavi nekje je odbila tretja ura, ko sva z lovcem do onemoglosti utrujena sedla za mizo na mojem domu, kjer naju je pričakovala zaskrbljena žena in nama postregla z okrepljilom. Šele ob zori se je po treh nogah privlekel domov tudi Piki in se stokajoč zleknil na pod sredi hiše, pričakujoč pohvale in »prve pomoči«. Iz zevajoče rane na stegnu mu je tekla kri. Položil sem požrtvovalnega psa na plahto, mu z arniko izpral rano in povezal, žena mu je ponudila latvico hladnega mleka. Toda ranjena, utrujena in od boja, morda celo užaljena živalca, se ponujenega mleka ni dotaknila. Tresla ga je mrzlica in včasih je tiho zacvilil. Precej dni je minilo, preden se je zlizal,« je Gregor končal svoje pripovedovanje s toplim pogledom na zvesto in koražno žival.

Jelen s Karavank

Mesec september se je bližal koncu. Ves dan sem nestrpno blodil in ogledoval, kakšno bo drugi dan vreme. Želel sem slišati mogočni glas rukajočega jelena. Vse je kazalo, da bo deževalo, a vseeno sem pripravil vse potrebno za lov. Namesto roga za klicanje, sem v nahrbtnik vtaknil kar valjček od petrolejke. Pripominjam, da jelenovega lova nisem več.

Kmalu po polnoči sem odšel v lovišče preko Brlogov v Sravnico, kjer se večkrat slede jeleni in so v tem predelu mlakuže za kaluženje. Megla je stala zelo nizko in sem kmalu zašel vanjo, da je bilo še temneje. Hodil sem prav počasi in previdno, večkrat sem postal in poslušal. Od nikjer pa ni bilo slišati mogočnega glasu, le sova se je tu in tam oglasila. Ker kljub čakanju ni bilo nič slišati, sem se odločil za vrh Nizke Bavhe, ker sem upal, da bom morda na drugem pobočju kaj slišal. Ker je bila tema in zelo gosta megla, sem zgrešil stezo. Vseeno pa sem pot nadaljeval in prilezel na zaželeni rob, večkrat tudi po štirih. Ko tudi na vrhu od nikjer ni bilo glasu, sem se odločil, da čakam. Približno 60 m od mene je bila mlakuža, kjer se je jelen rad kalužil. Pred menoj se je razprostirala dolga jasa do Visoke Bavhe. V tej okolici se je zadrževalo več jelenjadi in tudi močan jelen, s katerim se je Andrej lani za trenutek srečal.

Megla se je jela redčiti in veter jo je neusmiljeno razganjal, odnašal po strmih pobočju in prinašal drugo. Kdaj pa kdaj se je pokazalo tudi zvezdnato nebo. Začelo se je svetlikati, dan se je naredil in bližala se je že sedma ura. Zato sem se odločil, da grem v smeri planine Vošice. Jelena ni bilo slišati ne videti, pač pa sem občutil, kako me že dalj časa »liže«, zeblo me je. Vstanem in stojim ob visokem panju, ki mi je segal prav do ramen. Še enkrat pogledam po dolgi jasi, ko se je ravno očistila megla in na svoje veliko presenečenje opazim mogočnega jelena, ki je ob vrhu stopil na jaso. Res je bil precej oddaljen, toda daljnogled mi ga je jasno pokazal. Jelen je bil videti nekam nemiren in se ogledoval na vse strani, verjetno za košutami, ki so po moji domnevi, prav na tem mestu morale prečkati jaso, pa jih zaradi megle nisem videl. Tudi jelen je počasi v korak stopal v isto smer. Kar hitro sem se moral odločiti, ker je jasa zelo ozka, na obeh straneh pa zaraščena z gostim smrekovjem. Križ puškega daljnogleda se prilipi na pleče, rezek pok puške vznemiri mirno okolico. Jelen se vzpne in v dolgem skoku odplava v smrekovje. Šele čez čas se zavem, kaj se je zgodilo. Od veselja nisem vedel kaj početi, toda kmalu je bilo veselja konec.

Približno čez četrto ure sem šel na nastrel, kjer pa na svoje veliko začudenje nisem našel niti najmanjšega sledu o zadetku. Tudi samega jelenovega sledu nisem mogel nikjer najti. Jasa je namreč poraščena z gostim borovničevjem, posebno še v zgornjem delu. Iščem po kolenih, toda vse zaman. Vztrajno sem iskal dobre pol ure, tisoč misli me je obhajalo, nisem pa mogel izluščiti nobene pametne. Včasih se je privalila še gosta megla in sem tako povsem izgubil orientacijo, kje je bil jelen, ko sem streljal. Preiskal sem tudi ca. 50 m širok pas gozda, v katerem je jelen zginil. Tudi tam nič. Mine skoraj ura od kar sem streljal; ves iz sebe sedem na rob in premišljujem, kaj bi bilo najbolj pametno storiti, ko nenadoma zaslišim pod seboj neke čudne glasove kot nekako stokanje. Prvo sem mislil, da je domišljija, ko pa postanem še bolj pozoren mi je bilo takoj jasno, da ne more biti nič drugega kakor ranjeni jelen. S pripravljeno puško se previdno bližam kraju, ko nenadoma zagledam mogočno žival,

ki leži z dvignjeno glavo in striže z ušesi. Takoj je bila puška pri licu in iščem vrat skozi daljnogled. Pokriva pa mi ga pred njim stoječa smreka. Prepričan, da je jelen težko ranjen, da se mu je rana že močno razbolela, da bom lahko rešilni strel oddal v vrat, se previdno pomikam v levo, ko se nenadoma mogočna žival požene kvišku. Prestrežem ga s strelom in veličastna žival omahne z velikim truscem, zadeta v vrat. Nekaj časa se še močno premetuje, jaz pa v dostojni razdalji stojim nepremično. Očital sem si krivico nasproti nedolžni in tako mogočni divjadi.

Ko se je jelen umiril, stopim bliže in ga ogledujem. Kaj sem nekaj časa delal, se ne spominjam dobro. Spominjam pa se, da sem večkrat slišal razne odmeve. Koliko časa je to trajalo, tudi ne vem. Vem pa, da sem jelenu dal zadnji grizljaj in okrvavljeni vršček za svoj klobuk. Nato sem mrtvega začel vleči proti dolini. Ko so mi moči povsem pošle, sem jelena označil s smrekovimi vejami in šel v dolino po pomoč. Z združenimi močmi in vsi znojni smo jelena zvlekli do sani.

Prvi strel je jelenu prebil prsi bolj nizko, ranil spodnji del srca, krogla kal $6,5 \times 57$ pa je obtičala za kožo drugega pleča. Zato tudi na nastrelu ni bilo nobenega sledu, kakor tudi ne na mestu, kjer je počival, nič krvi. Vstopna rana je bila zelo majhna in jo je loj takoj zaprl. Ležal pa je na strani, kjer ni bilo izstrela. S tako težko rano se je jelen skoraj po eni uri dvignil in bi verjetno odšel še zelo daleč, da mu to ni preprečil drugi strel.

Jelene smo v našem lovišču zasledili v letu 1950. Prej jih nikoli ni bilo. Zdaj jih imamo že kar lepo število. V letnem času se presele na sosednjo Koroško, ker jim verjetno bolj godijo severna pobočja. S pozno jesenjo in preko zime pa se zadržujejo v našem južnem predelu. Izčiščen pravilen dvanašterak, je jelen tehtal 130 kg. Po strokovni oceni je bil star.

Marijan Markelj

Ptičji lov in grof

Mnogo pišejo in še več govore o lovu na splošno, nisem pa še slišal ali bral kaj o ptičjem lovu. Zato nekaj o ptičjem lovu in dogodku, ki sem ga doživel še kot mlad orožnik, vnet preganjalec divjega lova in ptičjega lova v okolici Kopra.

Prvo ne pozabim omeniti, da mi je bilo v največjo slast in zadoščenje, če se mi je posrečilo kdaj pa kdaj ukaniti divjega lovca in mu odvzeti lovsko orožje, ali pa ujeti ptičjega lovca in mu zapleniti ves ptičjelovni pribor.

Omenim naj, da je bil nekdanj v Istri lov na ptiče tradicionalen. Ptiče loviti in jesti ptičjo omako s polento, ali pa še bolje omako z makaroni, je bil poseben užitek. Ptičja omaka z makaroni je veljala za bogataše, omaka s polento pa za revne. Dovoljenje za ptičji lov je dajalo le tedanje srezko načelstvo. Poslednja leta je počasi omejevalo dovoljenja in končno je srezko načelstvo izdajanje dovoljenj docela ustavilo. To je med ptičjarji dvignilo mnogo prahu in mnogi so posledje lovili skrivaj. Med temi je bil najbolj predrzen starejši človek — sam grof Totto iz Kopra. Le ta konte, kakor so mu rekli, si je že nekaj jesenskih dni s ptičjim lovom tešil strast po ptičji omaki in neusmiljeno ugonabljal ptice. To sem dognal in doznal po zaupniku ter sem po svoji službeni dolžnosti napravil načrt, kako bi tega neusmiljenega grofa samega ali pa njegovega lovca zalotil pri samem dejanju in ga ujel.

Zbral sem si lep jesenski dan brez burje, z ne presuhim in ne premokrim vremenom. Pomoč sem dobil od komandirja postaje, mladega orožnika in ob jutranjem svitu sva se oba znašla na bližnjem griču, od koder sva z daljnogledom opazovala obširen grofov vinograd, ob njem se nahajajoče ptičje lovišče ter dokajšnjo zraven stoječo bajto.

Nočna megla in dolinska vlaga sta se umaknili prijetnemu jesenskemu soncu, ki nama je omogočilo, da sva skozi čisti zrak lahko opazovala ptičje lovišče in ugotovila, da se nekaj dogaja okoli grofove bajte in v lovišču.

Tam je bil zaposlen en sam človek in tega samega bova že obvladala. Šla sva vsak od svoje strani na »zalaz«¹ proti bajti. Iz bližine sem ugotovil, da je lovec prišel iz lovišča, vstopil v bajto in zopet prišel iz bajte. To se je ponavljalo in ko je lovec zopet stopil v bajto, sem kakor mačka na miš, skočil pokonci, stekel do vrat bajte, hitro zaprl in z žvižgom poklical svojega pomočnika. Za trenutek smo si stali vsi trije iz oči v oči. Ves olimani grofov lovec je od presenečenja obstal brez glasu. Vprašal sem ga po oblastvenem dovoljenju. Čez čas je izjcljal, da ga je za lov najel grof, da je prišel iz Italije in da lovi že tri dni.

Takoj sem temu siromaku napovedal, da vse zaplenimo in to: vse ptiče, ulovljene in vse vabilce, prekle, drogeve, mreže, limanice, lim, kletke in drugo, kar je v zvezi s ptičjim lovom. Ptičje, ki so bili še sposobni za let, sem takoj spustil, oslepljene ptice vabilce, sem zbral vse v eno kletko in jih pozneje oddal oblasti. Med tem opravlkom se je pred menoj pojavil grof Totto sam. Začel je po svoje ugovarjati, kar pa seveda ni kaj izdalo in primoran sem ga bil pozvati, da se umakne, kar je — hočeš nočeš — tudi storil.

Kakor že omenjeno, so med zaplenjenimi ptiči vabilci bili nekateri oslepljeni, katerim je grof ali lovec že pred lovsko sezono z žarečo žico izžgal oči, ker slepi ptiči navadno bolje vabijo, ko pridejo na zračno lovišče.

Na pomoč za delo sem poklical tudi grofovega kolonista z vprego, kajti vsega lovskega pribora sem zaplenil za poln voz. S tem »plenom«² smo dospeli v Koper, ko se je skoraj že mračilo. Ko smo se ob nenavadnem dnevnem času pojavili na trgu pred občino s to zanimivo prtljago, se je naenkrat nabralo okoli te, rekel bi, senzacije polno mestnih zijal. Radovedneži so se razdelili v dve stranki. Ena je odobravalta ta postopek, druga pa je menila, da se bo zame slabo izteklo, ker ima grof zveze in sva z mojim pomočnikom pregloboko segla v njegovo ptičjo omako in njegovo tradicijo.

Drugere dne sem se moral osebno zgledati pri srezkem sekretarju, ki je bil tudi lovec — in mu podati podrobnosti o poteku dogodka in zlasti o srečanju z grofom samim. Le-ta me je opogumil in najbrž le za videz toplo pohvalil.

Nekaj dni pozneje je bila zadeva neopravičenega ptičjega lova in lovljenja z oslepljenimi ptiči obravnavana na srezkem načelstvu in s tem je bil tudi ptičji lov za grofa Totta za vselej zaključen, pa tudi konec ptičje omake z makaroni v grofovi palači v Kopru.

Majhen epilog se je pa odigral pri srezkem sodišču, ker se je grof pri najinem srečanju ob njegovem vinogradu spozabil in žalil uradno osebo. In tako se je njegovo opuščeno lovišče popolnoma zarastlo tako, da so v njem ptiči in tudi zajci našli in uživali ljubi mir.

Naj pojasnim še besedo lovišče v zvezi s ptičjim lovom. To je prostor — tam imenovan teza — v katerega se privabljajo ptiči, katere polove. Ta grofova »teza«³ je bila v velikosti in obliki obširnega hišnega vrta. Zagrajena je bila z živo ograjo z mrežami iz vrvine pri tleh ter zasajena z grmičevjem hrastovine, gabrovine in podobno. Vmes so bile splelane stezice; za časa lova so bile vsepovsod postavljene prekle in drogov, na teh so bile obešene kletke s ptiči vabilci. Med grmovjem in na preklah pa je bilo vse polno limanic. Ta teza in bajta sta bili pripravljeni za trajno uporabo.

Janko Čibron, Prevalje

MEDVEDEK MATJAŽ

Lado Andrejev

Kamor koli se ozreš, povsod samo gozd in spet gozd. Na tistem mestu, kjer so nekoč rasla stoletna drevesa, raste sedaj podmladek. Prišli so harmanski drvarji, požagali drevesa, žene pa so nasadile tam majhna drevesca, ki so jih prinesle iz gozdne drevnice. Nasadile so jih gosto, da bi ne bilo mnogo praznih mest, če bi se katera od njih ne prijela. Toda črna gozdna zemlja, gnojena z igličjem in odpadlimi drevesnimi vejami, zadostuje potrebam vsake jelke, smreke in bora. Zato je mlad iglast gozdiček tako gost, da se ne bi mogel prebiti skozenj.

Pred božičnimi prazniki pridejo fantje iz mesta, poiščejo tu pa tam lepo raščena drevesca in jih odpeljejo. Tam v mestu na trgu jih bodo prodajali meščanom, da bi si jih ovenčali za spomin Kristusovega rojstva. Tako posekan gozdiček poraste, razpne veje in se okrepi.

Poleg pomladka tiho dremlje stari gozd. Visoke jelke so od severne strani obrasle z mahom, kajti mahu ne ugaia sonce in se zato skriva v zatišju, na oni strani dreves, kamor sonce redkokdaj pokuka. Mahova blazinica na jelki je kakor kozuh, greje jo od severne strani, da jelka lahko spokojno dremlje. Pridejo pa drvarji, podrejo in razžagajo dorasle jelke in jih splavijo v mesto dol po reki Bistrici, da ne bi meščani pozimi zamrznili.

Dalje naprej pa je spet bukov gozd. Čaka ga pa ista usoda kot temen in mračen jelov gozd.

Nekoč v zgodnji jeseni, ko so začele že slive modreti in so zaradi težine sadu opešana drevesa pripogibala svoje veje k zemlji, se je pojavilo štiri-deset drvarjev na robu jelovega gozda. Mišo Strmen, visok in močan fant, je ukazal postaviti kolibo in takoj je tudi sam prijel za delo. Porušili so tanjša drevesa, jih oklestili in razžagali. Potem so odkopali del hribčka in na zravnem prostoru postavili močno kolibo. V njej bodo prebivali, dokler ne posekajo gozda in se ne bo prikradla zima.

Minil je prvi dan, ko se je tiho okopal v zlatih sončnih žarkih in stegnilo se je. Fantje so v kolibi zakurili ogenj, napekli so krompirja in večerjali. Potem so polegli okrog ognja. Ko pa je začel ogenj dremati, so tudi oni zadržali, utrujeni od naporenega dnevnega dela.

Okrog polnoči se je priplazil v kolibo človek in zavpil: »Drvarji, drvarji, dajte mi zavetje, sicer bo po meni ...«

Fantje so poskakali na krepke noge, vrgli na ogenj tresak in tako posvetili gostu v obraz. Tedaj pa so spoznali, da je to njihov tovariš, Andrej Jasik, za katerega niso niti vedeli, da ga ni v kolibi. Ven-

dar je bil to on, Jasik, drvar iz Harmanske doline. Imel je oškropljen in okrvavljen obraz.

Umili so ga in obvezali, da ne bi krvavel. Položili so ga na pograd, da bi si odpočil in povedal kaj se mu je pripetilo.

»Tako je bilo,« je govoril Jasik. »Odločil sem se že pred večerom, da skočim pogledat pod vitke macesne. Ko pa sem prispel do ruševja, ki se črni tam pod Vražjim vrhom, je ravnokar zahajalo sonce. V gostem ruševju nikjer steze. Samo nizke, razvlečene in zavite steze, izteptane od medvedov. Ko bi ga le mogel srečati, si mislim! Pri sebi pa sem imel samo malo sekirico. Ko pa sem naredil nekaj korakov po vseh štirih, se mi je nenadoma pojavila pred očmi pošast: medvedka, velika kot telica. Vrniti sem se hotel, toda bilo je že prepozno; postavila se je na zadnje noge, zarjula ko vrag in me udarila s šapo po glavi. Kaj je bilo potem, ne vem. Samo toliko se spominjam, da sem se zavedel, ko mi je padala na obraz večerna rosa. Še dobro, da sem imel kučmo na glavi, sicer bi me do kosti ranila. Res je tako, tovariši, toliko krvi sem izgubil, da sem se komaj privlekel sèm.«

Drvarji so se smejali in dražili Jasika:

»Zakaj je nisi pozdravil? Prav ti je!«

»To je bila, kakor pravim, samica, ima mlade, zato se je tako razjezila name, da se tam potikam«, je pojasnil Jasik.

Strmen pa se je oglasil:

»Če je tako, se v nedeljo lahko zberemo in jih odnesemo.«

»Šli bomo, šli!« so pritegnili fantje in legli vsak na svoje mesto.

Cez trenutek je bilo slišati samo še enakomerno dihanje fantov in klokotanje potoka zadaj za kolibo.

Poglejte, kaj se je dogodilo naslednje jutro! Sicer medved išče gozdove, ne pa človeka. Toda oni, drvarji, ne mislijo na to. Stopajo in stopajo po stezi in nosijo dolge kole. Vsakdo izmed njih pa ima za pasom še ostro sekirico.

Obkolili so ruševje in Strmen je zakričal:

»Kdor ga ujame, tega bo!«

Potem so kričali in bodli s koli po ruševju. Tako so hoteli pregnati medvede iz goščave.

Nekaj časa se je zdelo, kakor da ni nikogar v ruševju. Tiho je bilo in nič se ni premikalo. Ko pa je Mišo Strmen naenkrat odvrغل svoj kol in skočil v goščavo, je bilo slišati v grmovju kot stokanje starega človeka, nato pa veselo mrmranje Strmena.

Vsi so utihnili in čakali, kaj sedaj... Tu skoči Mišo Strmen na svetlo z majhnim, srčkanim medvedkom v naročju. Pritiska ga k sebi in kriči drvarjem.

»Našel sem ga, pot pod noge in bežimo, kajti nevarno je! Morate me varovati, kajti slaba nam bo predla, če se starka vrne. Ravnokar je odšla, da najde kaj za pod zob, imeli smo veliko srečo.«

Drvarji so napravili obroč okoli Strmena in se spuščali z njim z vrha hriba.

»Tam je ostal še eden, malo večji kot ta,« je pripovedoval Strmen, kažoč medvedka, »toda ušel mi je in se skril. Pustimo ga v miru, kajti ni se pametno s takimi stvarmi dolgo zabavati. Lahko bi se srečali z medvedko, potem pa bi se morali kar s hrbiti postaviti proti kolibi in medvedko tako s koli odganjati. No, če pa bi bilo potrebno, bi jo morali tudi s sekiro česniti. Ni šala, ko se taka samica razjari. Spominjam se, bilo je pred nekaj leti: odnesli smo medvedki v Kremniških gorah mladiča, toda nikakor nismo vedeli, kako se je naj znebimo. Ruvala je skale in jih z zemljo vred valila dol po pobočju na nas, lomila suhe veje, ko pa tudi to ni pomagalo, je skočila med nas, in konce naših

kolov z zobmi cefrala. Težko smo se prebili do kolibe, a vendar še zdravi.

Jasik pa, ki je bil še zmeraj besen na medvedko, da ga je nekoč tako izmučila, je samo zabundal izza Strmena:

»Res škoda, da je nismo srečali! Vrnil bi ji bil, kar mi od nedavnega dolguje.«

V takih pogovorih so srečno prišli do kolibe, ker pa je bila nedelja, so povezali svoje torbe in se spustili ob potoku domov. Strmen je zavil medvedka v plašč in mu vso pot tiho pošepetaval.

Ko se je medvedka vrnila, je bilo sonce že visoko na nebu. Kakor da bi bila slutila, kaj se je dogodilo: ustavila se je na robu ruševja, naježila dlako in prisluhnila. Povsod je vohala človeka, dah tega divjega sovražnika gora. Povsod same stopinje od opankov harmanskih drvarjev. Nekako pritajeno in zaskrblejno je zabundala. Ko pa so se v ruševju premaknile vejice, ko je zašustela goščava in ko so zaprasketale tanke suhe vejice pod tačicami njenega mladiča, je veselo skočila k njemu, ga ovohala in ljubeznivo drgnila obenj svojo kosmato glavo. Pa tudi tam je bil dah po človeku, tudi tam so bile stopinje, stopinje Strmenovih opankov. Povohala jih je, ozirala se je v mračno goščavo in se odpravila iskat svojega drugega mladiča. Iskala in iskala je, mali medvedek pa povsod za njo. Preiskala je vsak grmiček, izgledila nove steze po gostem spletu grmičevja. Ko pa se je prepričala, da drugega mladiča ni, je znova zabundala, toda zlovešče in razjarjeno, dlaka pa se ji je znova naježila.

To je bil zanjo žalosten dan. Z mladičem se je vrnila v gnezdo, katerega je bila postlala z dolgo suho travo in lastno dlako. Tam sta oba legla in se privila drug k drugemu. Mladič je naslonil glavo na njen bok in spal. Ona je priprla oči, kdaj pa kdaj jih je odprla in pridružno zagodla.

Tako sta preležala do večera, ko je prišel stari medved, velikanski samec kostanjeve barve.

Težko bi se dalo reči, da je razumel to, kar je godla medvedka in njen mladič, toda očitno je bilo, da je zasluil, kaj se je zgodilo. Kajti, ko se je stemnilo, je povedel svojo družino iz gostega ruševja in kakor da bi ga gnalo maščevanje, se je spustil z njo po stopinjah harmanskih drvarjev.

Noč je bila zelo temna in spala so drevesa in ptički. Medvedje so se spuščali h kolibi harmanskih drvarjev.

Ogledali so kolibo, ovohali in spet šli naprej po stopinjah, ki so vodile v vas.

Tako so prišli ravno opolnoči k majhni domačiji,, ki je stala na robu vasi. Kosmat pes, privezan na verigo, se je zavlekel v pasjico in začel obupno zavijati, kakor da bi stokal v predslutnji velike nevarnosti, ki se mu približuje.

Stari medved, razjarjen do besnosti, je skočil na pasjico in jo z enim udarcem zdrobil. Kuštravec, ki se je zelo prestrašil, je skočil iz kolibe, se odtrgal z verige, prismojeno cvileč na vrat na nos bežal. Medvedje so ovohali dvorišče, misleč, da bodo zavohali na njem dah ukradenega mladiča. Toda niso mogli zavohati drugega, razen pasjega in ljudskega daha. Napotili so se naprej.

Tam je bil velik vrt, v njem polno drevja, obteženega s sadjem. Čakalo je na gospodarjeve roke, ki bi ga rešil te sladke teže.

Medved, ta mrcinasti gospodar, je splezal na slivo, se zagugal in zlomil cel vrh, da bi mogla vsa družina udobno s tal pobirati sadje. Tako je tam popolnoma uničil tri mlade slivice, iz katerih ne bo več nikoli dreves.

Ko so se tako do sitega najedli, so ponovno ovohali dvorišče išoč ukradenega mladiča. Tam pa ni bilo o njem ne duha ne sluha, samo človeški in kozji dah se je širil po dvorišču.

Naenkrat je zaječal kozliček v smrtnem strahu, kajti tudi on je zavohal nekaj, kar ni obetalo nič dobrega. Zdelo se mu je, da bo že danes konec njegovega lepega življenja... da ne bo videl več prebujanja sonca nad gore in da ne bo več brstl vejic v goščavi, ki se iskri od zgodnje jutranje rose. In ni se motil. Medved je skočil do hlevskih vrat, jih odvalil in kozliček je končno bolešno zaječal. Čez trenutek ga je že v zobeh odnašal za vrtom.

Sli bi še tudi po drugih dvoriščih in iskali medvedka, toda pes s prve domačije, ki se je bil odtrgal z verige in tako ušel gotovi smrti, je begal po vsej vasi in na vso moč lajal in budil. Tako so pritekli psi z vseh dvorišč, veliki in majhni, takoj jih je bilo šest; nato deset pa dvanajst, štirinajst in vse krdelo je drlo za preplašenim psom. Najprej so stekli k hiši njegovega gospodarja, nato pa po stopinjah medvedov, do vrta naslednje domačije.

Zalajalo je krdelo psov, obkrožilo medvedjo družino in se zaganjalo vanjo. Eden drznejših psov je skočil čisto blizu medvedom za hrbet, kazal zobe in grozno renčal. Ko pa se je kateri od medvedov obrnil, je pes po bliskovo odskočil za nekaj metrov.

Medved je pobesnel in je hotel skoraj vsakega psa oplaziti s šapo. Toda vselej, ko se mu je pes približal, je tudi naglo odskočil in medved je udaril v prazno. Nekajkrat je tudi kozlička položil na tla, skočil za psi zdaj na desno, zdaj na levo, pa zaman, tudi to ni pomagalo. Psi so naredili samo večji obroč pa ga takoj spet zmanjšali. Zato je bilo popolnoma pravilno, da je medvedka z gobcem narahlo prijela mladiča za kožo in se napotila z njim

v gozdove, ker je bila v strahu zanj. Stari medved je z ukradenim kozličkom šel po njenem sledu in se samo tedaj obrnil, ko so ga nesramni psi že grabili za zadnje tace.

To je bilo mučno potovanje. Psi so jih sledili tja do tretje srenje in šele tedaj so se vrnili, ko so medvedje prispeli na strm skalnat breg, od koder so rušili skale na pse.

To je bil prvi in zadnji pohod starega medveda v vas Haračanov; od tistih časov ni bilo o njegovi družini ne sluha ne duha. Odvlekla se je v drugi kraj, v bolj temne in mirne gore.

Ko je medvedek dorastel, je odpadlo listje z drevja in šušteča jesen se je plazila po dolinah. Ko pa je že listje z bukvičev in gabrov obletalo v tulečem jesenskem vetru in je zajokalo nebo v deset-dnevnem dežju nad mračno pokrajino, so se vrnili drvarji v svojo vas. Potem je zmrznila zemlja in privršal je prvi snežiček.

Mišo Strmen je sedel v svoji sobi pri lesenem konju in z rezilnikom rezal skodle. To je bilo njegovo običajno delo pozimi. Mladi medved pa, katerega je krstil za Matjaža, se je valjal pri peči na starem kožuhu in težko sopihal. Gospodinja, Strmenova žena ga je dobro nahranila, komaj se je privlekel k peči od lenobe. Zavilil se je, zaspal in ni se več menil za nič okoli sebe.

Ko pa je odhajala Strmenova žena v vas in odprla vrata, je smuknil skoznje v sobo majhen pes, gladke, črno-bele dlake. To je bil Strmenov pes Taro, pameten in dober. To je bil pes, ki je imel vse rad, kar je bilo v hiši in kar je k njej padalo, samo tujcev ni maral. Zato je zdaj navihano pogledoval za Matjažem, s katerim se je že tedaj sprijateljil, ko ga je gospodar Strmen prinesel z gore. Mežikal je proti njemu, kazal jezik in zdelo se je, da se mu nasmiha. Potem je zastrigel z ušesi, smešno zarenčal in skočil na Matjaža. Matjaž se je ustrašil — ravnokar se mu je nekaj strašnega sanjalo — skočil je s kožuha, kot da bi ga izstrelil in stekel pod postelj. Tara je to očitno razveselilo. Pritisnil se je k tlom in kukal pod postelj, kaj Matjaž dela. Veselo je zabevskal in se po trebuhu plazil proti postelji. Ko pa se je Matjaž predramil iz spanja in videl pred seboj veselega Tara, je bil takoj pripravljen, da se podi z njim po sobi. Najprej je stegnil izpod postelje šapo in smešno udaril Tara po nosu. Tara se je prevrnil na hrbet in ga tudi popraskal s tačkami. Takoj sta se zapodila po sobi, tekala sem in tja, zdaj Matjaž pred Tarom, pa spet Tara pred Matjažem. Ko pa je Matjaž butnil v gospodarjevo stolicu, ne da bi gledal predse in jo prevrnil, tedaj šele je bil direndaj. Strmen je odpel opasač, jima prisolil vsakemu po eno, a prijatelja sta se zvila v klopčič pod posteljo in od tam kukala na gospodarja, če se mogoče še jezi.

(Se nadaljuje)

Foto
Rajko Marenčič

Zankarji

Mrtva srna! Stegnjena je ležala kakor pes, ki se sonči. Dolga belkasta zimska dlaka je bila v šopih razmetana med listjem, truplo pa odprto, črno, prazno. Bila je samica, srna. Kazalo je, da leži že nekaj dni tam. Prijel sem jo za uhelj, ki je bil suh, a še dobro ohranjen in dvignil glavo. Tedaj sem čutil odpor in videl, da je z žico privezana za sošednje drevo, debelo ko roka.

Nebo mi je danes sivo, čeprav sije sonce. Počasi, utrujen, grem svojo pot. Srna v zanki! To mi je zadnja misel, preden zaspim in prva, ko vstanem. Ni veliko prestopkov, ki bi bili tako nizkotni..

Vidim srno, ki urno teče po stečini, za njo pa nerodno skaklja srnjaček, star dva tedna. Zvečerilo se je in tišina vlada vsepovsod. Samo mušice brenče in negoden ptiček čivka v grmu. Proti livadi sta namenjena, na pašo.

Kaj je? Odpor na vratu. Veja, plezalka? Takih preprek je veliko v gostem grmovju, z njimi srna računa. Toda naprej hoče, ob enem pa čuti, kako ji zanka zapira sapnik, kako jo veže na mesto. V strahu skoči nazaj, da bi se osvobodila, toda spotakne se in podre srnjačka, ki se s težavo dviga na nožice, omahujoč, negotov. Kaj je z materjo? Mati čuti nagonsko, da ji grozi nevarnost, strašna, segajoča po življenju. Zato proč, za vse na svetu proč!

Toda žica drži in se zapleta okoli drevesa, se zamota, zvije in vrže srno na tla. Žica je zahrbtna, ničesar ne stori, samo drži in nič več. Kdor se vanjo ujame, je izgubljen, mora umreti.

Tebe je ujela, vitka rdeča srna z vimenom, polnim sladkega mleka za tvojega otroka. Kdor sega po tvojem sapniku, rezko in neusmiljeno, ta ne spusti več. Prijem, ki te davi, je trden, vse bolj trden. Ne verjameš? Ah, nihče noče verjeti, če te usoda tako nenadno sreča.

Zdajci naglo skoči, topotaje se postavi na noge. Obupen skok v vis je to in blazno trganje. Kakor v blodnji plane desno, levo, zaman! Žica drži. Drevesce, na katerem je privezana žica, se stresa in

maje pod silo smrtnega boja. Srna sopiha, oči so ji izstopile, jezik je pomodrel. Stokajoč kašelj, grgranje, sline... Zraka, zraka! Brez zraka ni dihanja, ni življenja. Veliko zraka... Skozi ozko zadnjo rezo, ki jo je pustila žica v sapniku, prihaja tanka nitka zraka v neznanski muki.

Zdaj leži kakor otrpla v boju in žica je napeta tja do drevesa.. Srnjaček stoji mirno, obrača glavico desno, levo in gleda začudeno z velikimi temnimi očmi. Sonce je zašlo in grlica je odletela daleč nekam, prestrašena od prasketanja v grmovju. Le negodni ptiček še čivka, enakomerno, utrujajoče. Livada čaka, v pestri, od rose vlažni meglici. Ali bo prišla srna z mladičem kakor navadno vsak dan...?

Tam leži negibna. Ali je mrtva? O, še daleč je konec njenega trpljenja. Prekleta življenje, kako si žilavo! Se vedno polje v nji, toplo in drgetajoče. Vstati hoče, zbežati od tod, zato vleče in nateza, skače za svoje življenje, toda žica jo meče nazaj. Žica je dobra, trdna. Še se zanka oži, samo malo, pa bo zadrnila zadnjo tanko rezo, zaprla sapnik.

Okoli drevesa je zemlja razrita, steptana, vse doklej žica sega, in sočna zelena trava zmečkana, iztrgana iz zemlje.

Koliko časa bo še trajalo? Srna plane pokonci, brca, zvija telo in se zopet iztegne, tolče s tenkimi nogami, brez konca in kraja.

Noč se spušča in mali ptiček ne čivka več. Na veji sedi poleg matere in spi, brezskrbno, otroško, srečno...

Srna leži kakor omrtvičena. Samo na vitkem vratu, tam, kjer so žile napete do skrajnosti, mišice kakor okamenele, tam, kjer se je kri strdila, kjer je žica ne pusti naprej, tam še tli zadnji podzavestni plamenček življenja...

Srnjaček nagne vlažni smrček k materi, ki pred njim leži, otrpla in mrtva, a še topla. Osamljen stoji v senci grma in prisluškuje v noč. In čaka...

A. S.

Na grebenu Kočne

Zadnje nedeljsko jutro decembra 1958 je bilo sivo, sicer pa mirno. Ponoči je nametalo za ped suhega snega. Pa vendar, kdor je že lovil v okolici Jezerskega ve, da je Kočna in vsa ostala gorska skupina Grintavca v vsakem vremenu za lovca lepa in mikavna.

Tega jutra se je pred prijazno »Makekovo« domačijo zbrala večja skupina lovcev, pripravljena na lovski pohod. Kljub mirnemu ozračju so zlasti starejši tovariši »vremenoslovci« z nezaupanjem zrli v nebo, sluteč da se v njem skriva nekaj pretečega. Vendar lovcev slutnje niso odvrnile od nameravnega lova na gamse. Večina lovcev se je odločila za Virnikov Grintavec, dva pa sta se odločila za strmine Kočne, kamor ju bomo v temu opisu spremljali. Preden pa stopimo z njima v Kočno, je treba, da si ju malo pobliže ogledamo, da bo opis naslednjega lovskega dogodka popolnejši.

Starejšemu so lovci nadeli ime »Hadžija«. To je star lovski veteran in izkušen lovec. Čeprav mu je glavo že oparila slana, je še ves mladosten in vedno dobre volje, visok in mršav, sicer pa raven kot sveča. Drugi je »Vanjoš«, mlajši, tršat, naglih kretenj in odsekanih besedi, po zunanosti pravo

nasprotje Hadžija, njegovega lovskega tovariša in učitelja.

Stopala sta počasi proti Mlinarjevemu sedlu in kmalu je ležalo Jezersko pod njima. Za Jezersko pravijo, da je bilo nekoč jezero, da je voda pri Grabnarju razjedla naravno pregrado in se razlila po dolini. Ob pogledu na dolino in pobočja pod njima je starega prevzelo občutje in pravi: »Poglej, kako je lepo! V teh domačijah, ki jih vidiva na pobočjih, prebivajo že stoletja potomci Senkov, Virnikov, Skubrov, Štularjev in drugih.« Vanjoš pa reče: »Poglej v dolino pod Komatevno, tam je stala partizanska bolnica; na ravnici pod Pristavskim Storžičem pa je bila »javka« koroško-gorenjskih kurirjev v osvobodilni vojni.« Zatopljen v preteklost ju je zdramila zavest, da je pred njima še lov in da morata dalje.

Po strmini gredoč opozori mlajši starega, da so domačini na grebenih Kočne večkrat videli velikega sivega gamsa, prav tam kamor sta namenjena. »Kaj ko bi se srečala z njim...« Kmalu sta se usmerila proti Velikemu vrhu, tedaj pa se je vreme nenadoma spremenilo. V vrhovih smrek je završalo, spočetka v kratkih sunkih, na to pa vedno huje in

nazadnje je bilo eno samo bučanje, škripanje in zavijanje, kot da se je odprl pekel. Znašla sta se v težkem položaju. Sneg jima je neslo v oči, pod tanko plastjo prišča pa sam led. Toda odnehala in vrnila se nista, počasi in vztrajno sta napredovala v strmino in končno dospela nad mejo gozda, na griben Kočne.

Kmalu, ko je vihar nekoliko ponehal, jima je pot prečkala koza z dvema mladičema, na južni strani pa sta opazila manjši trop gamsov, vendar za odstrel nič primerne in Hadžija je brundal sam s seboj: »Kozarije pa ne bova streljala!« Vse dolge ure boja z naravo nista pozabila na sivega gamsa, kar jima je dajalo moč, da sta vzdržala.

Bilo je že pozno popoldne, ko sta pod vrhom opazila gamsa, malo nižje pa še dva. Za strel je bilo predač. Zato sta legla na tla in oprta na komolce skozi daljnogled opazovala črne postave, ki so se lepo odražale na belem ozadju. Kar se više stoječi gams prične pomikati proti spodnjima in ko sta ga opazila, sta se mu jela umikati. Čudno! Čeprav je prsk že minil, je bilo očitno, da ju preganja kot ljubosumnež v času prska in počasno zasledovanje se je sprevrglo v divjo gonjo, ki se je usmerila naravnost proti njima. Hadžija je šepnil Vanošu, da je zadnji pravi. Preganjana gamsa sta se hipno obrnila desno, v severno ostenje Kočne. Zaradi spremembe smeri je preganjalec malo postal, vendar dovolj, da je bilo to zanj usodno. Po strelu se je gams zavrtel in klecnil, se s težavo spet postavil na noge ter po kratkem postanku odšel proti čerem južnega dela Kočne. Na nastrelu je bilo več

»rdečih rož« in Hadžija je strokovnjaško ugotovil, da je gams zadet nizko v prsni koš.

Ni kazalo čakati na izkrvavitev, ker se je bližala noč. Šla sta na sled, ki je vodil po zelo nevarnem zaledenem terenu navzdol. Kljub mrazu sta se na sledu pošteno znojila. Naenkrat pa je bilo krvavega sledu konec. Suhih gamsovih sledov pa je bilo toliko, da nista mogla ugotoviti pravega. Po dolgem iskanju sta se vrnila na krvavi sled. Tedaj pa je Hadžija opazil v skalni votlini, nad neko polico, gamsov smrček. Previdno in s težavo se je splazil k polici. Gams je začutil bližino človeka, stopil iz votline in videl, da mu je pot zaprta. Nekaj časa je okleval, nato pa se je pred presenečenim Hadžijem pognal preko police v globino. Ponovni Vanjušev strel ga je dokončno umiril.

Stala sta pred mrtvim gamsom. Ni bil sivi gams iz pripovedovanja domačinov, toda tudi ta je bil močan in lep.

Ko je Vanjuš sprejemal rušev vršiček, se je dobremu Hadžiju zahvalil: »Hvala Ti Hadžija za vsa lovska doživetja s Teboj, posebna hvala pa na tem, kar sem danes doživel.«

V srebrnem siju so se lesketali skalni vrhovi nad Jezerskim, v dolino pa je legla temna noč, ko sta naša lovca potrkala pri »Makeku«. V topli izbi je ta večer še pozno v noč stari Hadžija pripovedoval lovska doživetja iz bogate zakladnice njegovih spominov. Vem, da Hadžija ne bo pozabil tudi tega dne in ga ohranil v spominu, saj je bil poln dogodkov v naravi, poln lovskega doživetja.

Lado Pečenko

Brakade in prvi zajec

Prav dobro se še spominjam prvih brakad in dneva, ko sem s svojo grmačo (puško) položil prvega dolgouhca na dlako.

Naše lovišče je sredgorsko, z lepimi listnatimi in iglastimi gozdovi, pa tudi polja ne manjka. Zato v tako lovišče rad zahaja vsak lovec in ljubitelj narave. Posebno je vleklo mene kot začetnika, kjer sem se učil iz knjige narave, seveda s pomočjo starejših in izkušenih lovcev. Tako sem spoznaval divjad, njene navade in glasove. Najraje sem se pogovarjal o brakadah. Končno je bil tu oktober in z njim prva nedelja, začetek mojega lova. Komaj je budilka zaropotala, sem jo že mahal proti Kleku na zborna mesto. Skoraj prvi sem bil in nestrpno čakal ostale tovariše. Vodja lova je razporedil lovce in z brakirjem Francetom in tropom brakov sva jo mahnila proti podnožju Jamča. Z lovskim rogom je France naznanil začetek pogona. Pričeli so se oglašati strelji, vmes pa je pel lovski rog. Pod mano pes zopet dvigne zajca, ki jo maha naravnost proti meni. Puška švigne k licu, petelinčki so napeti, srce prične tolči in bolj ko se je bližal dolgouhec, bolj se mi je tresla roka. Še malo in na muhi ga imam. Močen udarec v lice, pa še pok in oblak dima iz cevi, dolgouhec pa zdrav in v največjem diru mimo mene, ki razočaran strmim za njim. Na drugi strel sploh pomislil nisem. Bom pač drugi bolje pomemil, se tolažim; zaradi udara v lice, sem pa sklenil, da bom v bodoče puško pravilno držal.

Okrog poldneva je rog naznanil konec lova in na moj račun je padlo precej šaljivih in bodljivih. Tako se je končala prva moja brakada z veselim razpoloženjem v gostilni pri Kranarju. Vrstile so se nedelje in četrtki, z njimi brakade. Dosegel sem že prvo mesto v praznjenju nabojev, zajca pa ni hotelo biti. Vse je šlo mimo, le včasih sem za tolažilo pobral nekaj dlak.

Dogodilo pa se je, da sem pomotoma vzel s sabo samo naboje št. 2 in 4, namesto 6 in 8. Ta dan sem tudi položil svojega prvega zajca, kar ne bom nikoli pozabil. Rahel dež je rosil, pa tudi hladno je bilo, saj je bilo sredi novembra, v četrtek. Mama mi svetuje, da naj останem doma, ker bom ves premočen in premražen, po vrhu pa še nič ne ustrelim. Toda lovska strast ima za tako gluha ušesa. Pri Kranerju, že vam znani gostilni, smo se spet zbrali; kakih sedem nas je bilo. Razpostavljeni po stojiščih pod Klekom, čakamo na začetek pogona. Moje stojišče je bilo na križpotju. Ravno pod mano je stal pri kozolcu tovariš Jager. Takoj ob začetku pri njem dvakrat počí. Obrnem se proti njemu, ko me že sam kliče in mi v grmu pokaže starega hišnega roparja — mačka. Nato mi prepusti svoje stojišče pri kozolcu, sam se pa odmakne za kakih 100 metrov na stezo. Kakor, da bi mi kdo rekel, se obrnem h kozolcu, odkoder sploh nisem nič pričakoval. Kar samo se mi desno koleno upogne, kleče pomerim proti kozolcu, od koder se mi bliža v dolgih skokih dolgouhec. Še malo in mušica na koncu cevi, je že med prvimi nogami zajca in prst se ukrivi. Samo še grom in dim in brzožec se valja smrtno zadet po mokri travi. Po meni je vse vrelo in s tresočo roko sem ga pobral. Gledajoč v njegove ugasle oči, so mi po glavi rojile ne preveč prijetne misli in pri srcu me je kar grabilo, počutil sem se krivega.

Neprijetne občutke in misli, mi je pregnal tov. Jager, s čvrstim stiskom roke k prvemu plenu. Vsi so mi čestitali in želeli še za naprej mirno roko.

V nadaljnjih brakadah, kadar sem užgal z nabojem št. 2 in 4, je zajec vedno obležal. Tisto leto sem brakade zaključil s plenom petih zajcev, kar je za naše lovišče prav lep uspeh.

Ivan Saborčan

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Nepojasnjen pojav zajedavcev pri divjadi

Odgovor na dopis pod gornjim
naslovom v 11. št. »LOVCA« 1960.

Po opisu je težko povsem za-
gotovo trditi, za katero vrsto za-
jedavcev gre. Vendar bi se dalo iz
pičlih podatkov pisca sklepati, da
so srnjaka napadle ličinke klopov.
Te so namreč že podobne odras-
lim klopom, trup jim je ploščat
in bolj okrogel. Preden se napije-
jo krvi, merijo v dolžino okoli
3 mm, na glavi imajo zobčast
rilček, ki je obdan s klesčastim
oklepom. Značilno za njih je
stransko premikanje, kadar iščejo
na koži primeren prostor za vbod
in pri tem odpirajo dlake ter obe-
nem praskajo kožo in povzročajo
povrhnje okvare. Pri vbodu v ko-
žo spuščajo nek strupen sok, ki
omrtvi ranjeno tkivo, tako, da na-
padena žival vboda ne čuti.

Če napade žival mnogo teh za-
jedavcev, povzročijo pri njej ma-
lokrvnost, ker ji sesajo kri. Razen
tega pa telo tudi zastrupljajo v
taki meri, da začne žival slabeti
in hirati.

Verjetno je bila tudi oteklina
na poscalu (prepucijumu) posled-
ica vnetja, ki je nastalo zaradi
vgriza klopov v kožo na tem delu
in je bil zaradi zožitve prepuci-
juma oviran odtok seča.

Škoda, da pisec ni poslal ne-
koliko teh zajedavcev na pregled
v bližnjo veterinarsko ambulanto,
kjer bi povsem gotovo ugotovili
za kakšne zajedavce gre.

Vet. Stanko Arko

Dve lisici na eno ampulo

Pred leti je bilo v našem lo-
višču, ki je izrazito hribsko, dosti
več lisic kakor jih je sedaj. Na
kraju Skomarskih njiv sem imel
prostor, kjer sem strupil lisice.
Bila je to kamnita groblja, ne-
daleč od gozda, obrasla z bujnim
plevelom in visoko travo, ki je
ni nihče žel. Tam sem v prvem
snegu vedno sledil lisice. Najbrž
so tam lovile miši.

Sredi zime sem tam razmetel
koške nezastrupljenega mesa in

vabo z eno ampulo. Neko jutro
sem našel tam dva mrtva lisjaka.
Eden je ležal dva metra od tam,
kjer je ležala vaba z ampulo,
drugi pa štirideset korakov proč.
Zjutraj, ko sem ju pobral, sta bila
že zmrznjena in trda. Sneg na-
okrog je bil od lisičjih sledov ves
pohojen in nisem mogel dognati,
kateri lisjak je prvi zgrabil am-
pulo. Po mojem sta prišla oba
lisjaka hkrati k ampuli. Eden je
ampulo pobral, jo stisnil in jo še
izpljunil preden je poginil. Drugi
jo je verjetno takoj pobral, jo
požrl, šel še štirideset korakov in
poginil. Da bi bil strup izhlapeval,
je težko mogoče, ker je bil takrat
hud mráz.

Da bi lisjaka zdrobila vsak
svojo ampulo, je nemogoče, ker
sem vedno vlagal samo po eno
ampulo. Nastavil sem jo zvečer in
jo zgodaj zjutraj zopet pobral.
Tudi ni daleč naokrog nihče
strupil.

Sploh je zadnja leta pri nas
zelo malo lisic. V letošnji sezoni
so bile uplenjene vsega skupaj
samo štiri lisice. Pred nekaj leti
je dobil Karel Beškovnik iz Sko-
marja sam 27 lisic. Eno noč je na
čakanju ustrelil tri lisice. Seveda
je bil pa tedaj zajček tako redek,
kakor je sedaj lisica.

Vsa leta sem je večina lisic
garjevih. Na strup sem dobil li-
sico, ki je bila skoraj popolnoma
gola. Rep je imela kakor kača,
ves v krastah, samo na koncu re-
pa je bilo nekaj belih dlak. Smrt
ji je bila samo v rešitev.

Vinko Trupej,
LD Zreče

Srnjak z jase

Srnji prsk je šel h kraju.
Srnjaka, ki je prej redno zahajal
na jaso ob glavni cesti, sedaj ni
bilo več videti. Z lovskim tovari-
šem Jožem sva ugibala, kje naj bi
bil srnjak. Hodila sva vsak dan v
lovišče, ga iskala po sledovih, va-
bila na klic in čakala, toda srnja-
ka ni bilo.

Nekega dne pa, ko je Jože
vodila pot skozi ta predel lovišča
k bližnjemu kmetu, sta se s srnja-
kom nepričakovano srečala. Jože

je bil takrat brez puške. Prese-
nečen, da srnjak leži na lovski
stezi, se mu je po korakih pri-
bližal. Srnjak se ni premaknil.
Ko pa ga je hotel Jože prijeti, se
je umaknil in z zaletom bliskovito
udaril z ostrimi rogovi v Jože-
vo nogo. S tem je bila borba
končana. Srnjak se ni več upiral
in Jože ga je vzel v naročje in
odnesel proti domu in zaprl v
klet.

Ko me je Jože nato poklical,
sva po temeljitem pregledu srnja-
ka, iz poškodb, ki jih je imel po
vsem telesu, ugotovila, da je mo-
ral biti v hudi borbi s svojim
soprstnikom. Bil je tako izčrpan,
da ni mogel več na noge in videti
je bilo, da bi po nekaj dnevih
hiranja poginil. Zato sva ga rešila
muk.

Tako je končal »srnjak z jase«
zaradi svoje bojevitosti proti moč-
nejšemu tekmecu za srno. Joži
pa je ostala prva trofeja, pridob-
ljena z golimi rokami in brazgo-
tinami na nogi — za spomin.

Tone Ambrož,
LD Remšnik

Pribe

Priba (Vanellus vanellus L.) je pri nas poletni gost v Prekmurju, na Ljubljanskem barju in povsod, kjer so večja močvirja. Rada se zadržuje tudi na obsežnih pašnikih, ki pa jih ima Slovenija malo. Priba je znanilec pomladi. Kadar črnobeli ptič poletava nad izbranim gnezdiščem, je pomlad blizu. Od drugih ptičev se močno razlikuje po čednem čopu na glavi in po letu, ki je prava umetnost. Že sredi februarja je pri nas in se venomer oglašja s svojim »ki-vit«.

Priba je glumač zraka, pravi umetnik v letenju. Če opazi kakšno nevarnost zase ali za svoje gnezdo, uprizarja vratolomne obrate v zraku, se prekopicava, pada iz višine skoraj do samih tal, da bi se navpično dvignila v višino, se meče zdaj levo, zdaj desno in se končno spusti na rob močvirja. Kmalu se spet dvigne in ponavlja igro. Ni ga ptiča v Evropi, ki bi znal uganjati take letalske umetnosti s kratkimi okroglimi perutmi kakor priba. Značilen šum, ki spremlja njen polet, je tako svojevrsten, da ga v temni noči razločiš od poleta drugih ptičev.

Priba je selivec, vendar ne gre čez Sredozemsko morje v Afriko marveč prezimi v Španiji, na Siciliji in v Grčiji. Veliko teh ptičev ostane tudi v dalmatinskih in hercegovski »blatih«, v Hutovem, Popovem blatu in v Konavljju, južno od Cavtata. Kolikor vem, gnezdi v močvirjih levo od Lendave nekoliko sto parov prib. Veliko več jih preleti mejo na severu države in celo Karpat, ker gnezdi v Galiciji in Ukrajini.

Ko se pri nas razcvetejo češnje, samica vali. Gnezdo je dobro skrito med rastlinjem. V prejšnjih časih so bila pribina sorazmerno velika, zelena jajca z rjavimi in črnimi pikami iskana slaščica, ki so jo gurmani drago plačevali. Danes je to prenehalo, vsaj pri nas. Pribini keščki potrebujejo za svoj razvoj štiri tedne. Takrat so že toliko spretni, da jih roparice ne ujamejo. Ob valeči samici straži samec zelo vestno. Pri približanju najmanjše nevarnosti vzleti in se spreletava v bližini gnezda, vendar nikoli nad njim, da bi ga ne izdal. S svojim vpitjem prikličje vse stražarje iz okolice, ki s svojim oglušujočim vreščanjem hitro preženejo sumljivo osebo ali žival. Kragulja, skobca ali kanjo odpravi pribi kar mimogrede, lisica ali podlasica se jadrno umakneta, ko jih obkoli kričeč oblak razburjenih prib.

V pozni jeseni se zbirajo pribe na travnikih in močvirjih za odlet. Nekega jutra jih ni. Že čez

nekaj dni so na svojih zimovališčih, kjer prežive deževno zimsko dobo in čakajo, da skopni sneg v njihovi pravi domovini.

A. S. Pirc

Dva strela — dve lisici in še dve zgodbi

Naš lovec, gozdar Gonza je 18. II. 1959 klasificiral les s tremi delavci v Murskem gozdu. Od smeri Benice proti gozdu so opazili dve lisici, ki sta šli proti gozdu. Ko sta bili lisici v gozdu, je Gonza skočil v logarnico po puško in z delavci zastavil pogon. Res sta prišli lisici in Gonza jih je s spretno dubletno prevrnil. Prva je bila lisica — drugi lisjak. Tako se je lov končal v nepolnih 20 minutah z dvema uplenjenima lisicama.

Drugačen dogodek je doživel mladi lovec Varga. Na pogonu je opazil lisico, ki je nepremično ležala v luknji. Pritisnil je kar v luknjo — enkrat, dvakrat, lisica se ni ganila in kar naprej je gledala proti lovcu. Varga razburjen brž užge še dvakrat, a spet brez uspeha. Sumljivo se mu je zdelo in opazil je, da prej poginula lisica že razpada.

Tretji dogodek pa priča o požrtvovalnosti našega najstarejšega lovca Ivanca. Pri odlovu zajcev, je skočil za zajcem v vodo, globoko čez meter in ga ujel v sredi vode. Tako je obogatil našo lovsko blagajno za 5600 dinarjev. Zajec pa, ki je vsekakor hotel ostati na Petiškovskem polju, je moral s svojimi 140 tovariši odpotovati v Francijo.

Jovo M. Orlovič,
Lendava

Višina ptičjih letov

Pomembna vprašanja o ptičjem preletanju, nastanek tega pojava in sposobnost ptičev, najti pot, do danes še niso rešeni. Vendar pa so vzrok preletanja, njih smer, zimovališča in cel niz drugih podrobnosti za nas precej jasni.

Ptiči morejo, kakor se zdi, leteti jako visoko. Znameniti prirodoslovec Humboldt je v Kordiljerah opazoval kondorja v višini 6000—7000 metrov. Britanska odprava, ki je plezala na goro Everest, je videla gavrana v višavi 7800 metrov.

Djali so ptiče pod zračne sesalke in postopoma redčili zrak. Pokazalo se je, da sokol zdrži razredčen zrak, ki se sklada z višino 7000 m, nato se pri njem javljajo znaki naduhe in bljuvanje. Podobno razredčenje pre-

nesó vrabci (5000—7000 m) in galebi (6000). To je mogoče, ker ustroj njihovih pljuč, ki imajo vzdušnice, lajša dihanje pri letu. Ptiči ne trpe od zadihanosti: kolikor bolj delajo mišice perutnic in prsi, toliko krepkeje se ožijo in širijo vzdušnice, skozi katere prehaja zrak.

Prirodoslovec Spilj je izumil prav izviran in domiseln način, kako izmeriti višino preletov. V dobi preletavanja je uperil na mesec daljnogled in v polju osvetljene površine meseca pričel »loviti« obrise letelih ptičev. Njegove domneve so bile naslednje. Kadar bo jata preletela polje teleskopskega obzorja, je treba najprej ugotoviti po letenju, kakšni ptiči leté, za tem izračunati vidni kot, pod katerim se ptiči vidijo v teleskopu. Ker poznamo stvarno velikost ptiča, velikost njegove senčne podobe v teleskopu ter kot, pod katerim se vidi, moremo določiti razdaljo od teleskopa do ptiča; upoštevajoč naklon teleskopske cevi, lahko izračunamo višino leta. Spiljevi računi so dali dokaj velike številke.

Ista opazovanja, opravljena v Afriki, so takisto pokazala znatno višino, čeprav manjšo kakor pri Spilju.

Ko so bila opazovanja o preletanju izvršena iz zrakoplovov, privezanih in vodljivih, moremo danes smatrati, da se preletanje redko vrši v višini preko 1000 m; navadno pa ne presega 100—300 m. Neke vrste ptičev ne leté više kot sto metrov, nekateri ptički tik nad zemljo, a samo kot izjema so posamezne jate štorkelej, opazovane v višini 1800 m, vršela gavranov 2000 m, škrjancev 1900 m, posamezne ujede pa do 3000 m. Zgolj za preletanja preko gorskih grebenov so se po dognanjih v Alpah, na Kavkazu in v Severni Aziji ujede, žerjavi in gosi držali tupatam na višini do 5000 m, čeprav i tod skušajo izrabiti nižje prevale, soteske in porečja.

Na ta način je ovržena pravljica o neverjetno visokem preletanju ptičev, kakor je že davno ovržena bajka, da ptiči prezimujejo na mesecu.

Ovrženi so nadalje pojmi o izredni hitrosti in dolžini preletanja. Dognano je, da bo selitvi sokol prepeličar napravi do 40 km na uro, ščinkavec in vrana — do 50 km, sokol - selec do 60 km, škorec do 75 km, bregovnica pa 140—170 km. Navaden prelet od postaje do postaje ne presega 400—500 km; spomladi je ta razdalja večja kakor pozimi, pri ugodnem vetru večja kakor pri nasprotnem.

Obstoji velika verjetnost, da naglo preletanje ptičev spomladi

odvisi od povečanega nagona za množenje v tej dobi, ki priganja ptiče, da čim prej dospo na gnezdišče.

Del ptičev leti samo za dne, drugi samo ponoči, a večina ponoči in ponoči. V tem kakor tudi v redu preletavanja ter odmora so ptičje navade jako različne.

REDIN — AD

Volkovi in kovinski zvok

Slovenski gozdovi so v glavnem že očiščeni volkov, niso pa še planinski kraji v nekaterih naših republikah, kjer sivi roparji povzročajo veliko škode divjadi in domačim živalim. Volk sicer pod normalnimi pogoji ne napada človeka, ob velikem snegu in hudem mrazu pa ga more glad k temu prisiliti. Izkušeni potniki, kmetje in prevozniki planinskih krajev uporabljajo ukano, s katero se učinkovito ubranijo volkov, tudi če nimajo strelnega orožja. Pešci vlečejo za sabo daljšo vrv ali trak, kočijaži pa privežajo zadaj na voz verigo. Volkovi se plašijo teh priveskov. V številnih primerih so ljudje opazovali, da se volkovi — zlasti v tropu — ne umaknejo, pač pa okoli takega »repa« renče in skačejo, ne da bi napadali. Še ni dolgo tega, ko je nek zdravnik potoval s konjsko vprego v hribovsko vas blizu Užic. Daleč od vsakega naselja je prihrumelo osem volkov. Kočijaž je pognal in dosegel samotno gostilno. Za enkrat so bili na varnem. Toda rešiti je bilo treba porodnico v oddaljeni vasi in brezpogojno nadaljevati pot. Tedaj je gostilničar našel izhod. Zadaž za voz je privezal osem metrov dolgo verigo. Nato so se odpeljali. Zunanaj so čakali volkovi. Bila je mesečna, mrzla noč. Ko se je voz pokazal na cesti, so volkovi skočili v napad toda kovinski zvok verige jih je tako zmedel, da si niso upali napasti. Renčali so in poskakovali okoli verige, h konjem in ljudem pa ni nobeden tvegala priti. Zdravnik je srečno dosegel svoj cilj in opravil svojo dolžnost, vrnil pa se je drugi dan v spremstvu domačih lovcev.

P.

Medved ga je hotel odvreči

V podnožju planine Bjelasice v Gorskem kotaru so se volkovi precej razpasli in tudi mesojedi medvedje se tu in tam pojavljajo. Zaradi tega so delavci, ki so zaposleni s spravljanjem lesa in

stanujejo v barakah sredi gozdov, primorani, čez noč organizirati stražarsko službo. Neke noči v prvi polovici decembra je bil na straži Branko Radulović.

»Minila je polnoč,« pripoveduje Branko, »ko sem nastopil dežurstvo. Ker sem bil od dela zelo utrujen, sem ob toplem ognjišču kmalu zadremal. V polsnu sem začutil, da me nekdo suva. Jezilo me je, da me ne puste spati. Takoj nato me je nekdo zgrabil za nogo in krepko

potegnil. To me je še bolj razjezilo. Hitro sem se obrnil, da se rešim nerodnega šaljivca. Tedaj pa sem se močno prestrašil. Moja leva noga je bila v gobcu velikega medveda, ki me je vlekel proti bližnjemu gozdu. Seveda sem iz vsega grla vpil na pomoč. Iz barake so prihiteli moji tovariši delavci. Medved me je vlekel še kakšnih deset metrov, nato pa se je ustrašil kričanja bližajočih se delavcev in zbežal v gozd.«

ASP

Iz koroškega kota

V visokih legah je zapadel sneg. Odpravil sem se na pot v lovišče, ker sem bil ravno takrat ponoči v službi in tako sem bil prost ves dan. Ko sem taval že dalj časa po gozdu, sem se odločil, da grem po svežem sledu kune. Že po nekaj korakih sem naletel na njo in jo sklatil z drevesa. Moja spremljevalka Veka, čeprav šele 8 mesecev stara, mi jo je prinesla. Ker sem bil že precej izmučen, sem se vrnil domov.

Preko noči je zopet padlo za dobro slano snega in takoj sem se odločil in jo mahnil na isto pot kot prejšnji dan.

Po daljši hoji sem naletel na sled divjih prašičev. Bilo je več sledov, da jih ni bilo mogoče prešteti. Šel sem naprej in prišel zopet na sled kune, ki je šla v sosednje lovišče. Toda jaz sem zaokrožil pot in ponovno naletel na kuno in jo tudi dobil.

Potem sem se odločil, da grem zopet pogledat za prašiči. Ker sosedu lovca ni bilo doma, sem si pri gospodinjki izgovoril za gonjača Lojza, s pogojem, da kaj dobiva. Temu sem naročil, kako in kje naj požene. Sam sem se po-

stavil na stečino. Najprej sta s hriba priskakljali k meni srni, pa sem se zaradi prašičev zdržal strela. Nedolgo za tem zavpije Lojze: »Prašiči«, in dostavi: »Koliko vas pa je?« Izpod košate smreke so planili na vse strani in kmalu se izpod vej smreke na 4 metre pokaže rilec in na mestu poderem lanskoletno svinjo. Za njo pritečeta dva na 12 metrov, ki jo po strelu mahata kar naprej. Komaj izmenjam naboje, sta bila že druga dva pri meni in sicer letošnja pujsa, od katerih eden se takoj zvrne. Ko pride Lojze in potegne padla prašiča skupaj, greva za tretjim, ki je puščal močan krvni sled. Ker se je zaril v gosto goščo, sva ga pustila za drugi dan, da se razboli. Sama sva pa šla spravljat padla in sva se pri tem dobro preznojila. Če bi imel še kaj municije, bi padel še četrti.

Drugi dan smo s sosedovim lovcom Plescem in Obretanom usmrtili še obstreljenega, tretjega in tako sem v enem dnevu od desetih prašičev uplenil kar tri in kuno. Pravijo pa, da ni vsak dan nedelja in tak plen tudi ne vsak dan.

Ivan Fajmut

Kdaj in kako sem postal lovec

Že nekaj mesecev uživam za-sluzeni pokoj. So dnevi, ko se me loteva dolgočas. Ob takih urah pač najraje posežem po Lovcu in ga prebiram tudi še 25. leta dalje. V listih najdem mnogo zanimivih lovskih doživljajev. Naj tudi jaz napišem, kako sem postal lovec.

Moj oče je bil lovec. Še kot otrok sem z velikim zanimanjem ogledoval njegovo puško in sploh lovsko opremo. Malo pred razsulo stare Avstro-ogrske monarhije, leta 1917 je moral tudi moj oče obleči vojaško suknjo in tako zamenjati lovsko puško z vojaško.

Že prvi dan njegovega odhoda sem skrivaj vzel lovsko puško iz očetove omare, si jo natančno ogledal ter prečnil zalogo municije. Skriva sem koval načrte, da to orožje nekje preizkusim. Taka priložnost se mi je ponudila na dan sosedovih kolin. Ob potoku blizu naše hiše je mesar čistil čreva. Nad njim se je spretavala jata lačnih vran, ki so čakale na gostijo. Po odhodu mesarja so vrane pričele pobirati odpadke — jaz pa sem že prežal z nabito puško. Puškino cev sem porinil kar skozi vežna vrata in pomeril v vrano na jelši. S strahanskim pokom nisem preplašil samo vran, ampak vso našo hišo in predvsem mater, ki se je od strahu skoraj onesvestila. Obljubil sem, da nikoli več ne bom vzel puške v roke zato, da sem mater pregovoril, da je iz uplenjene vrane pripravila kislo juho, ki je bila zame boljša, kakor sosedove koline.

Obljubo, da ne bom več vzel puške v roke seveda nisem držal. Moj drugi plen je bila posebne vrste ptica, golobje velikosti in s čopom na glavi. Preparator jo je imenoval pribo. Dal sem jo nagačiti. Kmalu za tem sem »sklatal« z naše češnje skobca in ga prav tako nagačil.

Končala se je vojna in oče se je vrnil zdrav in cel. Poleg drugih novosti je seveda zvedel tudi za moje lovske uspehe in si ogledal obe trofeji. Rekel sicer ni nobene, vendar ni mogel čisto skriti zadovoljstva nad mladim sinom.

Usoda je hotela, da je moj oče kmalu za tem odšel v večna lovišča. Pljučnico si je nakopal na lovu, ko je še zadnjič položil na dlako lepega lisjaka.

Pri zapuščini sem se najbolj potegoval za očetovo puško in jo tudi dobil. Nabavil sem si orožni list in ostale lovske dokumente ter tako končno postal cel lovec. Takratni lovski zakupnik in župan je bil moj bodoči tast. Imel je brhke hčerke. Najstarejša je

ujela v svoje mreže tudi mene. Sedaj me je vleklo k hiši dvoje: Lov in moja Fanika. Oče in mati sta bila glede hčerke zelo nedostopna in če ne bi bil vnet lovec, prav gotovo tudi hčerke ne bi dobil. Tako se je zgodilo, da sem dobil prvega zajca prav takrat, ko sem se pravzaprav nečastno izmuznil z lova in jo ubral k nevesti, ki je bila sama doma. Med potjo sem na veliko daljavo in celo skozi grmovje uplenil velikega zajca. To sem seveda imel za dober znak pri mojem snubljenju. Nevestici sem le na hitro voščil dober dan, za poljub že ni bilo časa, oddal sem ji le še zajca in jo na vso moč ucvrl nazaj v lovišče. Tu sem bil od nevestinega očeta pošteno karan, češ da se ne držim lovskih navodil in discipline. Ta dan sem se srečal še z lisico, pa ji je rešil življenje gonjač, ki je nenadno prišel med lisico in mene. Bodoči tast me je pri večerji dražil, da mi je lisica ušla. Toda njegova lisika mi tišti večer in tudi potem — ni ušla.

Ferdinand Cesar
LD Gradišče

Medved iz Vrbovca

Konec julija 1959 sem z lov-cem na visoki preži čakal srnjaka. Bližal se je mrak, a nič ne izstopi. Lovec postaja nestrpen in se neprestano ozira od gozda do zapuščenega sadovnjaka. Pojavi se srna, a željno pričakovanega srnjaka ni. Še pred mrakom se zamaje grmovje in misleč, da prihaja merjasec na kaluženje v bližino preže, nama zastane dih. Namesto prašiča pa se pojavi močan medved, ki se s sklonjeno glavo guga po travniku. Ko se približa na kakih 30 metrov, smukne iz grmovja pred njim lisica in po kakih 50 metrih sede, pazljivo ogleduje medveda, zraven pa se oblizuje. Medtem zleze medved v grmovje, se kmalu zopet pojavi, noseč v gobcu večji predmet. V teku je nekajkrat vrgel predmet predse in ga zopet pobral. Mislim, da se igra s kosom starega štora, lovec pa je trdil, da je ujel zajca. Skozi daljnogled sem spoznal, da ima srno. Ker sva mislila, da je medved srno šele ujel, sva mu jo hotela odvzeti. Zaploskala sva in zavpila, da bi se prestrašil in spustil srno. Hkrati je lovec zlezal s preže in šel proti medvedu, ki je bil oddaljen kakih 80 metrov. Medved je prvi hip presenečen spustil plen, pa ga brž zopet pograbil in odvlekel v bližnji bukov gozd, kakih 120 m daleč. Lisica, videč, da ji je plen odnesel neljubi gost, se je umaknila na varno v nasprotno

smer. Tudi lovec se je vrnil na prežo in slišala sva, kako je medved trl kosti svoji večerji.

Z lovcem sva po tem zanimivem doživljaju ugotovila, da je morala lisica ujeti oslabele srno, ki ji je na srečo že odgrizla stegno, tako da ni ostala brez večerje.

Ceprav sem ostal brez srnjaka, me je izreden lovski doživljaj docela oškodoval za izostali plen. Medvedu pa želim, da bi čim dražje prodal svoj kožuh.

Drago Ivanović,
Ribnica

Dihur zaznamuje svoje bivališče

Na opuščnem gradbišču ob gozdu sem po naključju odkril edinega prebivalca, dihurja. V resnici ga je odkril moj fokstetier, kj je razpadajoče temelje temeljito ovohaval in se končno ustavil za betonskim zidom. Prepričan sem bil, da gre za kuno belico. Pot me je vodila vsaka dva tri dni mimo. Opazil sem, da je na vsakem vzvišenem predmetu na kamnu, krtini, kupček značilnih dihurjevih iztrebkov. Ker vem, da nekatere roparice zaznamujejo svoje bivališče na podoben način, sem naredil naslednji poskus: Prinesel sem dva, tri bele kamne iz gramozne jame, ki je v bližini in jih nastavil na travniku. Ko sem šel prihodnjik mimo, je bil na vsakem kamnu iztrebek. V nekaj tednih sem nanosil kakšnih dvajset kamnov in na vsakem sem našel čez dva tri dni iztrebke. Pri tej priložnosti sem ugotovil, da je vsak večji predmet tam okrog tako označen. S tem hoče dihur povedati, da je to njegov rajon, kar tudi slovstvo omenja. Zanimivo je, da je dihur obeležil le predmete, ki so se na novo pojavili v okolišu petdesetih metrov.

Medtem se je vreme ohladilo in žabe so se poskrile v blatu. Lastnik zemljišča, ki je tudi lovec, je nastavil past s kokošjim jajcem. Že drugo noč je tičal dihur, star samec, v pasti. Odkopali so zemljo za betonskim blokom in našli toplo oblazinjeno gnezdo, v gnezdu pa 26 odraslih žab, nezavestnih od hlada ali pa od ugriza dihurja. Dihur ima namreč poseben način konzerviranja svojega plena, ki so predvsem žabe, slepci in podobna golazen. Svojo žrtev ugrizne v tilnik in jo s tem ohromi, da ne more uteči. Tako ostane sveža in živa vso zimo. Potlej nismo več sledili dihurja v tisti podrtiji.

ASP

Beli fazan

Kakor vsako leto, tako smo tudi v lanski lovni dobi opazili nekaj belih fazanov. Mnogi lovci se sprašujejo, od kod ta pasma. Nekateri pravijo, da so to neki križanci in da ta pasma degenerira. Drugi jim pravijo »prišleki«, ker so od nekod prišli. Pri nas v Prekmurju smo poznali to pasmo že pred 60 leti. Tako sta mi pripovedovala dva stara, nekdanja lovca. Imenujeta jih »srebrne fazane«. Rekla sta, da je te fazane naselil v Prekmurje leta 1895 tedanji grof Batjani. Vzgaljal jih je v svoji voljeri, ki jo je imel v tedanji krajevni občini Krog in to na kraju »Panšol«.

V tej voljeri mu je skrbno vzgaljal to pasmo njegov lovski čuvaj Lutar. Prkič pripoveduje: »Ko sem bil fantič, star okrog 14 let, to je bilo leta 1895, sem hodil delat v drevesnico omenjenega grofa. Drevesnica je bila prav blizu voljere in takrat sem prvič videl v njej bele fazane. Nekoga dne istega leta na spomlad je prišel lovski čuvaj iz voljere v drevesnico med nas delavce. Vprašal je, če imamo doma kake kockle, da bi jim nasadil fazanja jajca belih fazank. Ker jih je dobro plačal, smo jih dovolj nanosili. Med valjenjem se ni smel nihče približati voljeri zaradi miru. Ko se že mrgoleli mladi kebkči po voljeri, jih je grof tedensko večkrat obiskal. V revir jih je spuščal pozno v jesen. Fazani so čepeli čisto nizko na drevju, kakor so bili vajeni v voljeri. Zato so jih ljudje mnogo pobili, veliko pa so jih pobrali zima in roparice.

Tako je bilo vsako leto, a navzlic temu so se še precej razmnožili. Kadar je grof spuščal v revir svoje srebrne fazane, je priredil veliko slavlje z množico povabljenih gostov. Pri tem je tudi določil nekaj teh fazanov za odstrel po gostih.

Fazane so spuščali tako, da je vzel lovski čuvaj fazana iz omota, ga postavil na svojo levo roko, da je zletel. Pri tem so jih streljali. To so torej beli fazani, a nikaki prišleki. Po teži in velikosti se nič ne razlikujejo od navadnih fazanov.

Pri nas v Prekmurju so to pasmo najbolj uničili divji lovci po prvi svetovni vojni tja do 1920—21 leta. Saj jih je en sam sklatil v eni noči do 10 in več. Zaradi svoje bele (srebrne) barve je bil ponoči dokaj dobro viden. Imenovani grof pa je gojil tudi grivnjače z belim ovratnikom, ki so se sedaj že dokaj dobro razmnožili.

Štefan Martinec,
Satahovci

Štorklja ni škodljiva lovišču

Včasih se še sliši, da je štorklja škodljiva mali divjadi in ribam. Žal je postala ta simpatična ptica tudi pri nas redka. Največja kolonija štorkelj v Sloveniji je še zmeraj v vzhodnem Prekmurju. Vendar tudi tam pojava število z juga vračajočih se štorkelj. Štorklja je že nekaj let pod mednarodno zaščito, ker je ugotovljeno, da imajo ti koristni ptiči veliko zalezovalcev med potjo v Afriko in nazaj v Evropo. V Spaniji jih lovci streljajo kakor druge močvirnike. Na bližnjem vzhodu ni nič bolje. Na obalah velikega Čadskega jezera v Centralni Afriki so štorklje še najbolj varne, ker zaradi obsežnih močvirij človek ne pride do njih.

Za najboljšega poznavalca štorkelj velja freiburški zdravnik dr. A. Riffel. Ta veliki prijatelj in varuh štorkelj pravi: »Štorklja spada med močvirnike, ki po svojih življenjskih navadah iščejo hrano tam, kjer se zajci in razni ptiči ne morejo zadrževati, ker ne najdejo zase hrane.« Dr. Riffel je opazoval štorklje dolgo vrsto let in neštetokrat preiskal vsebino njihovih želodcev in izbljuvkov. Vedno je našel le ostanke žab, kač, (belouške, slepa in kobranke), martinčkov, paglavcev, miši, vodnih podgan, bramorjev in raznih žužkov. Razen tega ostanke z gnojišče. V nobenem primeru ni bilo luskin rib ali kosti, razen dvakrat, ko je ugotovljeno, da je kmet vrgel poginulo kokoš na gnojišče. Ob spodnjem toku Save gnezdi na Hrvatskem in v Sremu še vedno precej štorkelj. Ptice opazujejo često na obrežjih, kjer love žabe in pobirajo ostanke razpadajočih živali. Nek prekmurški lovec je zasačil štorkljo pri kljuvanju mrtvega zajca in v prvi jezi streljal. Ko je prišel na mesto, je videl, da je štorklja pospravljala crkotino poginulega zajca. To je bil edini primer te vrste in zato lahko trdimo, da je štorklja v lovišču ne samo neškodljiva marveč celo koristna.

A. S. Pirc

Medvedja družina pojedla lovčevu kosilo

Pavle Bujanj je znan lovec, doma iz Fužin v Gorskem kotoru. Nedavno se je odpravil v gozdove, da bi določil kraj, kjer bi lovska družina priredila pogon na divje prašiče. Ko je tako hodil po gozdu, je nenadoma srečal medvedko z dvema mladičema. Lovec se je hotel neopažen izmuzniti, toda medvedka je bila v strahu za svoje otroke in se je pognala

za njim. Bujanj je videl, da mu grozi nevarnost, je odvrgl oprtnik, v katerem je imel brašno za več dni, sam pa je splezal na drevo. Medvedka se je s svojima mladičema takoj lotila vabljuje vsebine rejenege oprtnika in ga izpraznila do zadnje skorjice. Pavle je slastno pojedino opazoval z drevesa in se tresel od mraza. Bajle je povsem izgubil apetit. Medvedka se je z mladičema oddaljila šele v poznem večeru.

ASP

Od česa ginejo ptiči

Spomladi 1922 so na obali Baltika blizu Menela na daljavi 2 km našli 22 trupel divjih rac. V onem času se je gibal led. Očividno so se race, trudne od dolgega pota, spuščale na vodo med ledenimi ploščami in pri naglem gibanju plošč niso utegnile pravočasno vzleteti. Plošče so jih stiskale, lomele in trgajoč jim noge.

1923 je bilo ob istem Baltiku, toda v vzhodni Pruski, na bregu 3 km najdenih 214 trupel raznih ptičev. Med njimi so bili kosi, škorci, škrijanci, golobi, vrane idr. Mokra megla, ki je pokrivala morje, je na mah poledenela od mraza ter ugonobila te ptiče. Vsekakor je bil samo del njih vržen na obrežje in tu najden.

20. decembra 1927 je bilo v Severni Ameriki pri Newfoundlandu nenadoma odkrito veliko vršelo vivkov, ki niso nikdar poprej doleteli tjakaj. Pokazalo se je, da jih je tja nagnala iz Anglije velika nevihta, ki je divjala dan poprej. V spremstvu močnega vetra v višini 300 m nad oceanom so ptiči v 24 urah preleteli ogromen prostor 3500 km. Lahko si mislimo, kolikšno število jih je moralo poginiti v času prisilne poti.

Na baltiškem otoku Olandu so 1914 ogromne jate kraljičkov čakale ugodnega vetra, da bi mogli potovati na jug. Ko so na koncu dočakali sever ter odleteli, se je nenadoma vreme preokrenilo in zapihal je nasproten veter, s katerim se kraljički niso mogli boriti. Nešteto njihovih trupel so valovi zmetali na bregove.

12. septembra 1934 je neugoden veter zanesel v vodo ter utopil v Črnem morju na obrežju Krima ogromno število prepelic. Isto tako je od mraza —14°, ki je iznenada pritisnil ob topli in blagi zimi, poginilo na Krimu na obali Sivaša 19. II. 1854 nešteto rac. 21. svečana se je mraz tako povečal, da so race jele v trumah giniti. Prirodopisec, opazujoč ta pojav, je v pol uri nabral sto starih divjih racakov.

1935 so v Egiptu opazovali pogin štorkelj v množicah kot posledico nepričakovane suše in samuma. V Libijski puščavi, v Sahari in v Karakumu se pogosto nahajajo velikanske množine mrtvih ptičev, ki so poginili po vsej priiliki pri preletavanju, največ zaradi spremembe klimatskih pogojev.

Podobnih primerov pogina ptic bi se dalo navesti mnogo. Velik pomen imajo primeri ptičje pogibel še iz drugih razlogov in pod drugačnimi okolnostmi.

Konec aprila 1935 je v Vzhodni Pruski po dolgotrajnem toplem vremenu mahoma zapadel sneg. Ta sprememba je močno vplivala na ptice. Štorklje in neke druge velike ptice so odletele. Vrste vrabcev, ki pojo, so prenehale peti. A one vrste ptičev, ki si iščejo hrano na zemlji, so poginile, zlasti kosi in škrjanci.

V ostrih zimah množično poginjajo tako drobne kakor velike ptice, a mednje spadajo tudi ujele. V zahodni Evropi je zlasti

kosila ptice zima 1928/29. Navažamo nekaj stvarnih podatkov in števil. V Švici so pri Vierwaldstädtškem jezeru ob hudem mrazu naleteli na kakih 50 trupel domače sove in do 80 trupel mišarjev. Samo na dan 18. II., so na obali Hooka nabrali 150 mrtvih kljunačev, 3. III. pa na istem mestu 172 pelikanov.

Seveda je število teh mrličev v primeri s celotnim številom poginulih ptičev — neznatno, a vendar nam te številke nudijo pojem o veličini nesreče.

Iste pojave so opazovali v Angliji in Nemčiji, kjer so ginile najraznovrstnejše ptice: labodi, bukači (bobnarice), detli, kosi, kraljički, kotorne, ptiči severnih krajev, čaplje, sinice, pa še drugi ptiči in pritchki. Zavaljo tega se je zmanjšalo število gnezd za 50—60, celo za 80 % pri ptičih, ki so poginili od glada in zime.

V Sovjetski Rusiji ostre zime tudi pogubno vplivajo na krilati zarod. Huda zima 1917 je pokončala ogromno vrabcev in skrčila število stalnih ptičev, ki gnezdi

tu. Leta 1924, ko je mraz dosegel —30° v Moskvi, je poginilo mnogo domačih vrabcev, kavk idr. Na Krimu so po nizu ostrih zim in posebno po 1928/29 povsem izginile grahaste jerebice. Na severnem Kavkazu je huda zima 1927/28 iztrebila skoraj vse fazane. Po mnogih krajih so v zimi 1928/29 opazili množičen pogin divjih petelinov. Kakor smo že omenili, množična poguba često nastopa zaradi skupinskih obolenj (epizootija). Kolikor gostejše je krilato prebivalstvo, toliko nevarnejša je možnost kuge. Epizootija zadene prav pogosto ne samo eno vrsto, temveč cel niz ptičjih vrst, malih in velikih, ujed in zobavcev, ter uničuje znaten del ptičjega sveta.

Dobro nam je znano, da človek nosi dobršen del odgovornosti za pogibel ptičev. Ako modrost narave ne dopušča pretiranega množenja, tedaj bi človeška modrost utegnila mnogo vplivati na povečanje tistih vrst ptičev, ki so mu koristne in potrebne.

Redin — A E

PO LOVSKEM SVETU

Naši rojaki — lovci v Ameriki

O svojih lovskih pohodih pišejo največ v Prosveto, ki jo izdaja Slovenska narodna podpora jednota v Chicagu. O lovih in lovcih pa objavlja članke tudi Glas naroda, slovenski list, ki izhaja v New Yorku in ga ureja slovenska pesnica Anna Krasna Praček, doma z Vipavskega. Med najbolj vnetimi dopisniki je dolenski rojak Anton Valentinčič, iz vasi Vино pri Grosupljem, v bližini znane Taborske jame.

Ta se oglašja iz mesta West Middlesex v Pensilvaniji. V gozdovih Pensilvanije se je začel lov na srnjad 1. decembra. Mnogi rojaki so odšli na lovski pohod že 29. novembra, da so prišli pravočasno na cilj. Do lovišč imajo nekateri precej deset in celo stotin kilometrov, ki jih prevozijo z avtomobili.

Valentinčič piše med drugim:

»Največ lovcev je šlo v Emporium hribe, oddaljene 130 milj, to je 200 kilometrov. V hribih Emporium poznajo vsak predel in vsako stezico.« Pred leti je tjakaj zahajal tudi rojak Tone Valentinčič, zdaj pa je zaradi let lov opustil in živi ob spominih.

V enem svojih zadnjih lovov Valentinčič pove:

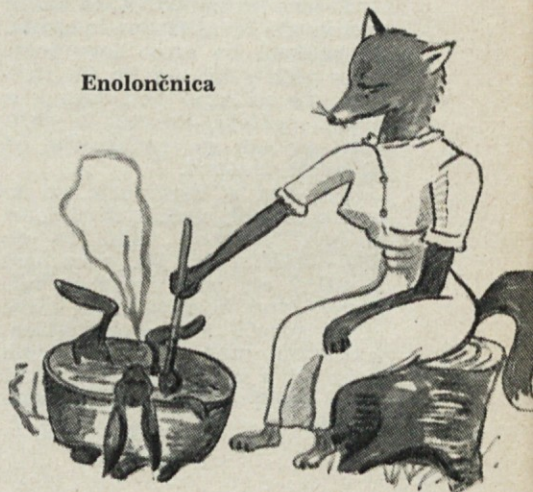
»V Emporiju smo bili na lovu tudi 2. decembra leta 1952. Z nami je bil tudi stari prijatelj Frank Hribar iz Clevelanda. Tako se je zavzel na lovu, da ga je zaradi izčrpanosti in morda tudi zaradi razburjenja, zadela na lovu — kap. Prevoz trupla lovskega tovariša je oskrbel slovenski pogrebni zavod Grdina iz Clevelanda in se je pogreba udeležilo mnogo lovcev iz vseh krajev.

Po pogrebu smo v lovski družbi obujali spomine na lovskega tovariša pokojnega Franka. Imel je lasten avto že kmalu po prihodu v novo domovino, Ameriko. Ta čas so bili avtomobili v rokah slovenskih izseljencev še redki. Bil je navdušen lovec in je ob vsaki priložnosti pohitel na lov. Zasledoval je tudi jazbece, ki jih je rad lovil že v stari domovini. Tisti čas mu je sporočil slovenski farmar, ki je bil oddaljen 21 milj od Franka, da mu prihaja v njive jazbec. Hribar je brž prijel za puško in je povabil na lov tudi druge slovenske rojake — lovce. Hitro jih je nabral za svoje vozilo. Lovili so vso noč in čakali, a jazbeca ni bilo. Slovenski farmar pa je imel v soseski tujeodnega sosedu, nasprotnika. Ta je redil koštrune. Prav tisti čas, ko je prišla Hribarjeva lovska tovarišija na jazbeca, je eden sosedovih koštrunov poginil. Zvitorepi farmar

je zahteval za »ustreljenega« koštruna odškodnino 14 dolarjev. Lastnik koštrunje farme si je poiskal odvetnika in je pretel s tožbo. Slovenska lovska družina je spoznala, da bi jim poginuli koštrun lahko naprtil le preveč potov in sitnosti, če bi šli na sodišče, so zbrali potrebne »copake« — 14 dolarjev in raje plačali od starosti ali nesreče poginulega koštruna. Na ta račun pa so se lovci daleč naokrog še dolgo smejali.«

Jože Zupančič,
Litija

Enolončnica

Vzreja in poljska tekma psov ptičarjev v Ormožu

Lovska zveza Ptuj je priredila dne 24. in 25. oktobra 1959 v lovišču LD Ormož jesensko vzrejno in širšo poljsko tekmo psov ptičarjev. Male divjadi je bilo zadovoljivo, tako da je mogel vsak pes pokazati svoje lovske sposobnosti. Organizacija tekme je bila dobra. LZ sta zastopala tajnik Mazlu in kinološki referent Jugovič. V veliko pomoč jima je bil predsednik LD Ormož, Gustav Ozmeč. Ta je bil tudi vodja tekme in je dobro vodil.

Vreme za tekmo ni bilo ugodno. Suha tla in močan veter sta slabo vplivala na praktično delo psov na polju. Pred tekmo, v soboto popoldne in v nedeljo zjutraj je bil pregled psov. Ocenjena sta bila psica in pes nemška kratkodlake vzreje, s telesno oceno dobro. Pohvalno je, da se je tekme in pregleda udeležilo veliko število lovskih pripravnikov in lovcev iz daljnje okolice, ki so z velikim zanimanjem spremljali potek prireditve. Za jesensko vzrejno tekmo, na kateri tekmujejo psi, položeni v preteklem letu, je bilo prijavljenih 6 psov, 2 nemška kratkodlakarja in 4 nemški žimavci.

Izid tekme:

II a darilo, 201 točko, je dosegel nem. kdl. RIO RMPki 772, lastnik Matija Zličar; vodil ga je stari vodnik Franc Rakuša iz Hajdine.

II b darilo, 183 točk, je dosegel nemški žimavec BART RMP 4650 KUH, lastnik LD Središče, vodnik Franc Cavičar.

II c darilo, 175 točk, je dosegel nem. kdl. BULO (POL) RMPki 709, lastnik Ivan Kuček, vodnik Rudolf Smiguc.

Vsi trije psi bi po številu doseženih točk dobili I. darilo, da niso odpovedali pri delu na roparice.

III. darilo, 139 točk, je dosegel nem. žimavec BAS RMP 277 KUH, lastnik LD Središče, vodnik Ivan Kolarič.

Nemška žimavca EZOP Visoški RMPos 30 (141 točk) in ELO Visoški RMPos (154 točk); lastnik obeh je LD Spodnje polje, vodnika Viktor Brodnjak in Jože Vajda. Kljub številu točk nista dosegla darila, ker sta pri delu na roparice in pri vodnem delu popolnoma odpovedala, verjetno po krivdi vodnikov, ker sta se oba psa bala vode, čeprav sta v nekaterih disciplinah odlično delala.

Iz zgoraj navedenega se vidi, da so psi pokazali dober uspeh z izjemnimi pomanjkljivostmi, katere se pa z dobro voljo vodnika in precejšnjo mero potrpežljivosti da še popraviti. Kot sodnik sem z izidom tekme, če izvzamem delo na roparice in vodno delo, zelo zadovoljen, prav tako s samo organizacijo tekme.

Na širši poljski tekmi, kjer tekmujejo psi vseh starosti, sta tekmovala 1 psica in 1 pes, oba nemška

kratkodlake ptičarja. RIKA — (BIBA) RMPki 773, lastnik in vodnik Kosi Jože. Vodnik je med tekmo odstopil.

BEG RMPki 391s, lastnik in vodnik Ivan Lukman. Pri vleki z zajcem, je pes zajca odnesel daleč od vodnika in ga v grmovju zakopal. Po tekmovalnih pravilih je bil pes diskvalificiran, čeprav je v ostalih disciplinah dobro delal.

Vse tekme psov ptičarjev, izvzeto uporabnostne, niso namenjene samo dobrim psom, ampak tudi takim, ki jim posamezne discipline še manjkajo, oziroma jih vodniki ne znajo temu priučiti. Vodnik na tekmi najlaže vidi, kje so pomanjkljivosti v delu njegovega psa, ker mu sodnik na sami tekmi ali po tekmi analizira delo psa in svetuje o nadaljnjem šolanju. Na drugi strani pa vodnik vidi na drugih, kako je treba, da ptičar dela pri praktičnem lovu.

Vodnikom psov toplo priporočam, da dajo svojim psom kar največ možnosti za vsestransko vajo na terenu, pri dresuri pa mnogo potrpežljivosti, vztrajnosti in ljubezni do svojih lovskih pomočnikov. Kajti ni pravičnega lova in dobrega lovca brez vsestransko uporabnega lovskega psa.

Brane Maček, sodnik

Ocena in preizkušnja lovskih psov ptičarjev v Novi Gorici

Lovska zveza v Novi Gorici je priredila 11. septembra 1959 oceno in preizkušnjo lovskih psov ptičarjev. Telesno ocenjeni so bili 3 nemški kratkodlaki ptičarji in 3 epagnuel bretoni. Po oceni bi se morala vršiti preizkušnja, toda zaradi izredno slabega deževnega vremena je bila s soglasnostjo LZ Gorica, preložena na nedeljo 11. oktobra 1959. Preizkušnja se je vršila v lovišču LD Čaven, LZ sta zastopala tajnik Edvard Rehar in kinološki referent Hubert Jenčič. Vodja preizkušnje je bil Kandus. Na željo vodnikov in LZ je bila samo preizkušnja psov ptičarjev, brez točkovalnega sistema. Preizkušnje se je udeležilo 12 psov, 10 nemških kratkodlakih ptičarjev in 2 epagnuel bretona. Vreme za tekmo je bila zadovoljivo, teren manj prikladen, ker sta visoka kora in valoviti teren otežkočala pregled in presojo psa pri delu.

Vsi vodniki so bili zelo disciplinirani, dostopni za vsak nasvet in poduk, tako, da je vsa preizkušnja v smislu jesenske vzrejne in širše poljske tekme potekala v najlepšem redu. V lovišču je bilo male divjadi zadovoljivo. Pri praktičnem delu so psi pokazali solidno znanje in sem bil z njihovim delom zadovoljen. Seveda

jim manjka praktičnega dela, oziroma vodniki niso vedeli, kaj vse se od ptičarja zahteva pri praktičnem delu na polju. Pri sami preizkušnji in njeni analizi, so se po njihovi izjavi mnogo naučili. Vse to bodo lahko s pridom prenesli na svoje lovske pomočnike in na bodočih preizkušnjah oziroma tekmah to nadoknadili in pokazali.

LZ Gorica je najboljšo vodnike nagradila z lepimi praktičnimi darili.

Brane Maček, sodnik

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi:

Kratkodlaki jazbečarji:

Ada JRJT 736 — Bobi JRJT 819, leglo bo 22. aprila 1960. Vzreditelj Ivan Stritof, Spodnja Pohanca št. 1, pošta Artiče.

Resasti jazbečarji:

Bilka Brdska JRJos 146 — Boj Udenborški JRJos 141, leglo je bilo 14. III. 1960. Vzreditelj Ciril Markelj, Podbrezje 116, pošta Duplica.

Beba Jezeriška JRJos 855 — Cigan JEJos 598, leglo je bilo 23. III. 1960. Vzreditelj Viktor Tratnik, Ljubljana-Šentvid, Podgorje 46.

Kokerspanjeli:

Elka RMŠK 156 vpis v JR v teku — Trim JRŠK 208, leglo bo 19. aprila 1960. Vzreditelj Živko Bernot, Ljubljana, Bohoričeva ulica 3.

Felicita Soška JRŠK 232 — Blisk RMŠK 206 vpis v JR v teku, leglo bo 6. IV. 1960. Vzreditelj Prekoršek Konrad, Višnja vas, p. Vojnik.

Špringeršpanjeli:

Besa Jelšingradska JRŠŠ 64 — Don von Wolfstein JRŠŠ 65, leglo je bilo 18. II. 1960. Vzreditelj Alojz Kapun, Pokošje 39, p. Zgornja Polskava.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Diana RMPki 643 vpis v JR v teku — Čap JRPki 1173, leglo bo 19. IV. 1960. Vzreditelj Franc Škofljanc, Brege 52, p. Leskovec pri Krškem.

Brika Glinška JRPki 819 B — Iwan von Hanstein JRPki 1737, leglo bo 17. IV. 1960. Vzreditelj Maks Turk, Ljubljana, Glinška ul. 3.

Atma Glinška JRPki 344 B — Iwan von Hanstein JRPki 1737, leglo bo 16. IV. 1960. Vzreditelj Alojz Burica, Dragomelj 34, pošta Domžale.

Asta JRPki 1761 — Pik JRPki 1012, leglo je bilo 25. marca 1960. Vzreditelj Jože Flajšaker, Kozjak 6, pošta Pesnica pri Mariboru.

Črna Šmarnogorska JRPki 1180 — Iwan von Hanstein JRPki 1737, leglo je bilo 25. marca 1960. Vzreditelj Davorin Bizjak, Ljubljana, Vegova štev. 12.

Dea JRPki 1174 — Don Dragomeljski KRPki 1452, leglo je bilo 13. marca 1960. Vzreditelj Anton Zajc, Ljubljana, Poljanska 81.

Epagneul breton:

Ada JREB 19 — Adon L. O. I. (CE 7871) 58 vpis v JR v teku, leglo je bilo 24. II. 1960. Vzreditelj Franc Berce, Dornberk, Vodnokra 27.

Angleški seter:

Belka Gorska RMP AS 1618 vpis v JR v teku — Roš Ravniški JRP AS 154, leglo bo 5. IV. 1960. Vzreditelj Stane Turk, Kranj, Partizanska.

Lovski terijerji:

Eda JRLT 811 — Cigan Doljski JRLT 1047, leglo bo 20. IV. 1960. Vzreditelj Leopold Jelenič, Črnomelj, Kolodvorska 54.

Era JRLT 814 — Bor JRLT 592, leglo je bilo 15. III. 1960. Vzreditelj Marjan Tavčar, učitelj, Zg. Pirniče 13, pošta Medvode.

Braki jazbečarji:

Boja JRBj 550 — Bürschl a. d. Kuppergrund JRBj 625, leglo je bilo 23. III. 1960. Vzreditelj Ernest Tramšek, obratovodja »Impol«, Slov. Bistrica.

Aga JRBj 777 — Lovko Ratičovski JRBj 770, leglo bo 14. IV. 1960. Vzreditelj Viktor Draksler, Šmarjeta, p. Rimske toplice.

Cica JRBj 696 — Daki JRBj 781, leglo je bilo 22. III. 1960. Vzreditelj Dominik Vidic, Jesenice, Tomšičeva 61.

Aga JRBj 431 — Ago JRBj, 827, leglo bo 17. IV. 1960. Vzreditelj Ivan Kralj, Tržič, Cesta JLA 5.

Verana Brinogorska JRBj 894 — Lado JRBj 644, leglo je bilo 24. III. 1960. Vzreditelj Ivan Hartl, Prevalje 122.

Bora Medanska JRBj 469 — Cero Brinogorski JRBj 574, leglo je bilo 31. III. 1960. Vzreditelj Karel Zadnik, Ljubljana, Podjunska 17.

Ada JRBj 581 — Cero Brinogorski JRBj 574, leglo je bilo 3.

III. 1960. Vzreditelj Jože Marolt, Podžaga 2, pošta Velike Lašče.

Posavski goniči:

Dora JRGp 2265 — Azor JRGp 2632, leglo bo 23. IV. 1960. Vzreditelj Alojz Brvar, Podvine 20, pošta Zagorje.

Tara JRGp 2110 — Bobi RMGp 188 vpis v JR v teku, leglo bo 12. IV. 1960. Vzreditelj Jože Čegovnik, Zelenbreg 20, p. Ravne na Koroškem.

Kratkodlaki istrski goniči:

Bistra JRGki 1028 — Alič JRGki 942, leglo bo 28. IV. 1960. Vzreditelj Mirko Stritar, Rašica 24, pošta Velike Lašče.

Volga JRGki 2348 — Čapko JRGki 1569, leglo bo 25. IV. 1960. Vzreditelj Jože Avstelj, Hrib 59, pošta Loški potok.

Vzorna Travnogorska JRGki 933 — Bojko JRGki 1577, leglo je bilo 11. III. 1960. Vzreditelj Jože Glad, Ograja, pošta Kuželj.

Diana JRGki 1322 — Dendi JRGki 1573, leglo bo 4. IV. 1960. Vzreditelj Stanko Šteblaj, Dolenjska vas 139 pri Ribnici.

Čila RMGki 995 vpis v JR v teku — Zoran Travnogorski JRGki 773, leglo je bilo 25. III. 1960. Vzreditelj Jože Krže, Retje 101, pošta Loški potok.

Diana RMGki 682 vpis v JR v teku — Razor Travnogorski JRGki 2045, leglo je bilo 16. II. 1960. Vzreditelj LD Sodražica, psarna Travnogora.

Ajda Krimska JRGki 937 — Dendi JRGki 1573, leglo bo 12. IV. 1960. Vzreditelj LD Sodražica, psarna Travnogora.

Bisa JRGki 1670 — Cari JRGki 1589, leglo bo 10. aprila 1960. Vzreditelj Franc Prislan, Ljubno ob Savinji.

Garda RMGki 981 vpis v JR v teku — Borut — Tarzan RMGki 932 vpis v JR v teku, leglo je bilo 18. III. 1960. Vzreditelj Milan Zupan, Kovor št. 28, pošta Križe.

KZS

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE:

»CELJSKA« za španjele, brake-jazbečarje in vse vrste goničev, lastnik Slavko KOVAČ, Celje, Cesta na grad št. 31.

»ČRNUŠKA« za španjele, lastnik Jože BEDENK, Črnuče št. 40.

»FRAMSKA« za jugoslovanske ovčarje, lastnica Štefanija DASKO, Maribor, Prisojna ulica št. 23.

Kinološka zveza Slovenije

Francozi opuščajo lov

Francozi so navdušeni lovci in ribiči. Zato preseneča, da v Franciji število registriranih lovcev iz leta v leto pada. Letos jih je na primer za 87 000 manj kot lani. Lovske revije sicer trdijo, da opuščajo mnogi lovci priljubljeni lovski šport zaradi okolnosti, ker so zaradi prevelikega števila lovcev nekatera lovišča povsem iztrebljena in ker so se divji lovci preveč razpasli. V resnici pa kaže, da je življenjski standard v Franciji občutno padel, ker preživlja Francija v povojnih letih težke gospodarske krize, ki zahtevajo od državljanov velikih žrtev.

27 smrtnih žrtev ob koncu lovske sezone na jelene in srnjad

Lov je v Združenih ameriških državah prav gotovo množična organizacija, kakor je razvidno iz uradnega poročila lovske zveze iz države Nev York. Tam ima domala vsaka zvezna država svoje posebne predpise in zakone, nekaj zakonov pa velja za vse ZDA.

Poročilo o zaključku lova v Albanyju, mestu v državi New York v ZDA pravi, da so tam končali 2. decembra 1959 lov na jelene. Lovska sezona se je začela 25. oktobra. Največ lovcev je odšlo v bližnje gore Adirondacks. Za ta lovišča skrbi posebna gozdarska lovska uprava.

Kakor je nedavno poročala ta uprava, je bilo ustreljenih v času zadnjega lova na jelenjad (leta 1959) več tisoč jelenov, vmes tudi nekaj medvedov, ki žive v tem gorovju. Razen jelenov in medvedov so lovci streljali tudi srnjad. V lovni sezoni pa je prišlo ob življenje tudi 27 ameriških lovcev. Petnajst od teh je bilo ustreljenih v loviščih zato, ker so jih lovski tovariši zamenjali z jeleni ali srnjaki. Štirje lovci so, nevešči plavanja, utonili pri nesreči, ko so se peljali v čolnu preko reke, pa se jim je čoln prevrnil. Šest lovcev je umrlo na pohodu v revir zaradi srčne kapi. Dva lovca pa sta se zadušila že med vožnjo na lov v svojih vozilih. Število smrtnih nesreč na lovu narašča iz leta v leto. Leta 1958 je umrlo na lovu 15 lovcev, pred dvema letoma — v sezoni 1957 pa le 9 lovcev. Lovska uprava iz Adirondacks je objavila, da je bil letošnji lov zaradi slabega vremena — deževja — precej otežkočen in naporen za lovce; zato pa precej bolj koristen ameriški divjadi.

Jože Župančič,
Litija

Mednarodni festival s področja lovstva in narave

bo, po sklepu kongresa v maju 1959 na Dunaju, organiziral Mednarodni svet za lovstvo v maju 1961 v Parizu.

Udeležbe se lahko s svojimi filmi amaterji in profesionalci kot posamezniki ali kot filmske organizacije ali filmska podjetja.

Filme bo ocenjevala mednarodna žirija in sicer:

a) kratkometražne filme izpod 20 minut,

b) srednjemetražne filme od 21 do 60 minut,

c) dolgometražne filme iznad 60 minut.

Filmi so lahko črni ali v barvi od 16 do 35 mm širine.

Izključeni so filmi, ki so bili že profesionalno javno predvajani.

Dokončni pravilnik in rok za dostavo filmov bosta pravočasno objavljena.

Mednarodni svet za lovstvo bo dostavil interesantom za udeležbo formular z vprašanji, na katera bodo odgovorili.

Naslov je: CONSEIL International de la Chasse, Commission de la Chasse Photographique 5. Rue de Pomereu, Paris 16^e (France).

Četrti mednarodni natečaj fotografij lovne divjadi v prosti naravi

bo, po sklepu kongresa v maju 1959 na Dunaju, priredil Mednarodni svet za lovstvo ob svojem kongresu v Lizboni (Portugalska) v maju 1961, mednarodno razstavo fotografij divjadi v prosti naravi in hkrati natečaj teh fotografij s podeljevanjem nagrad.

Udeležbe se razstave in natečaja lahko vsi fotografi amaterji in profesionalci in sicer s posnetki: pernate divjadi (ptičev), male dlakaste divjadi z vsega sveta, velike divjadi iz Afrike, Amerike, Azije, Evrope. Mala divjad so lisica, jazbec in vsa druga te velikosti in manjša.

Podatke o fotografiji je treba dati žiriji francosko, nemško ali angleško. Fotografije je poslati najkasneje do 31. dec. 1960.

Pogoje za udeležbo in druge informacije dobite pri uredništvu Lovca.

Naslov na Paris — kakor zgoraj.

Fazani v Žalskem lovišču

Marsikatera družina trdi, da je v svoja lovišča spustila večje število fazanov in zajcev in da se ti ne morejo razmnožiti. Trdijo, da je glavni vzrok agrotehnično škropljenje, hmeljski nasadi in večja gostota prebivalstva. Res je, da se naše kmetijstvo dviga tudi z uporabo agrotehničnih sredstev, vendar dvomim, da bi bil to glavni vzrok majhnega staleža fazanov in zajcev. Naj opišem, kako je dvignila LD Zalec število zajcev, predvsem pa fazanov. Od leta 1954 do 1957 je kupila in spustila v fazanje lovišče, ki meri ca. 1000 ha, 80 fazanov, in sicer tri leta zaporedoma po 25 repov. Nastavila je poklicnega lovskega čuvaja, ki nadzira lovišče vsak čas, podnevi in ponoči, ob slabem in lepem vremenu ter ga najdeš zdaj v tem, zdaj v onem predelu. Lovskega čuvaja vidijo tudi drugi ljudje; posebno pozornost polagajo nanj kmetje v okolišju lovišča, saj jim marsikje upihne kakega potepenega čuka ali mucka. Poklicnemu čuvaju je obhod in nadzor lovišča obvezen, saj je za to plačan ter od njega lahko LD zahteva, da je v lovišču red in mir. LD ima poleg poklicnega čuvaja še dva zaprisežena lovška čuvaja, ki mu po potrebi pomagata nadzorovati posamezne okoliše. Sam poklicni čuvaj je poleg ostalega uplenil tudi 112 roparic in dosegel 865 točk. Izsledil je tudi lovskega tatu — lovca, člana LD Zalec P. I., ki je v lovišču odstrelil tri kose srnjadi in plen delil s pomočnikom. Izključeni član je plačal LD odškodnino 30 000 din, orožje pa mu je bilo odvzeto.

Izredno važna za gojitev fazanov je vrsta kultur, ker jim nudi zaklonišče in hrano. Žalsko lovišče leži na levem bregu Savinje, bližnja okolica pa je bila izsekana in delno opustošena po neurju. Člani LD so zasadili v zadnjih treh letih čez 3000 mladih smrek in akacij (robinij) za kritje in hrano fazanom. Člani so se obvezali, da bodo v bodoče vsako leto zasajevali sadike, smreke, in akacije (robinije), dokler ne bo pogozdeno vse porečje Savinje od Petrovč do Šempetra. V letošnjem letu bo LD vzela v zakup od Vodne skupnosti več travnikov in goščav, v katerih so do sedaj izsekavali razni ljudje drevje in grmičevje za drva ter s tem zmanjševali stalež fazana. V bodoče bodo lahko zainteresirani izsekavali tako drevje le po odkazu,

plačilu in pod nadzorstvom lovskega čuvaja.

LD je imela v letošnji zimi napravljenih enajst fazanjih krmišč, ki jih je redno oskrbovala z raznim žitom ter kljub zelo mili zimi pokrmila okoli 500 kg zrnja in želoda. Fazani so pridno obiskovali vsa krmišča in bilo je opaziti, da so ponoči prespali kar na borovju okoli krmišč.

Zanimivo je tudi, kako so delavci nekega elektrobrata pri popravilu daljnovoda požgali celo krmišče. LD je pismeno javila in zahtevala od direktorja tega obrata, da krmišče obnovi. Že po nekaj dneh so bili poslani delavci in so pod vodstvom lovca krmišče uredili na prejšnje stanje.

Vrane in srake so veliki škodljivci poljske divjadi, saj poleg ostalih ropanj pobirajo fazanja in jerebičja jajca ter uničujejo tudi zarod. Člani lovske družine vsako leto strupe kokošja jajca, ki jih naberejo pri kmetih. Tudi letos je bilo ostrupljenih s fosforjevo emulzijo 300 jajc, ki so bila v mraku položena na njive in travnike. Trud ni bil zaman. Že čez dva dni so našli več mrtvih vran in srak pod smrekami in vrbjem, kjer ponavadi prenočujejo. Žal pa nekatere sosednje družine ne strupijo jajc, vendar pa se ponašajo, da imajo dovolj fazanov.

Fazanom niso škodljive samo roparice, ampak se najdejo tudi brezvestni ljudje, ki fazanji rod love na vse načine, celo na trnek. Posebno dobrodošli so jim različni floberti, za katere jim ni treba orožnega lista*. Tudi v območju LD Zalec se je našel devetnajstletni nepridiprav D. J., ki je 3. maja s petimi streli ustrelil lepega fazana ter ga s pomočjo svojega dekleta skril v drvarnico. Po prijavi lovskega čuvaja mu je miličnik odvzel flobert in ga prijavil javnemu tožilcu. LD je pismeno zahtevala od D. J. za ustreljenega fazana odškodnino in fant je takoj po prejemu pisma plačal prostovoljno blagajniku družine 5000 din.

Za čas košnje s traktorji je določen lovski čuvaj, da bo pred traktorjem preiskal vse travnike s psom ptičarjem in tako obvaroval gnezda fazanov in jerebic. Okoli najdenega gnezda z valečo fazanko se pusti majhen pas nepokošen, ki se do izvalitve stalno nadzira.

LD namerava še v letošnjem letu zgraditi manjšo primitivno

* Sedaj je orožni list predpisan tudi za flobert.

voljero v območju Plevna, kjer imajo fazani vse pogoje. V voljeri bo gojila osem fazank in dva petelina. Mladi zarod namerava spustiti kar v bližnjo okolico, kjer stalež fazanov še ni zadovoljiv.

LD ima tudi nepremostljive težkoče. Vsako pomlad pridejo na žalsko polje mladinci predvojaške vzgoje, ki vadijo po polju prav tedaj, ko fazanke valijo in se jih mnogo skuja. Druge podobne težave ima družina s tem, da kmetijske zadruge in kmetje v glavnem ne postavljajo več hmeljev, pač pa napno žico, v katero se pri preletu fazani, posebno pa jerebice zaletavajo ter se pri tem težko poškodujejo ali celo ubijejo.

Do sedaj ima LD v lovišču ca. 150 fazanov. Ako bo ugodna pomlad in strog nadzor, upamo, da bo v jeseni prav veselo po žalskih gmajnah.

Konrad Pevec,
Zalec

Prijetno lovsko srečanje

Lovska družina Gornje polje pri Ptuj nas je v začetku lovne sezone na malo divjad, povabila v goste. V veselem pričakovanju najavljenega dne, smo se hiteli pripravljati na to lovsko doživetje zlasti tisti, ki nižinskega lova do tedaj takorekoč nismo poznali drugače, kot iz lovske literature. Težko obloženi z naboji in s polnimi srci velikih želja, smo krenili na pot.

Napočila je lepa sončna jesenska nedelja 18. okt. 1959. Na domjenem zbirališču je bilo zbranih precej lovcev. Stiskanje rok, sklepanje novih prijateljstev in poznanstev nam je razodevalo, da smo prišli med prave, iskrene lovce. Z zanimanjem smo poslušali njihove lovske doživljaje in zvedeli marsikaj, kar nam je pozneje koristilo.

Po razporedu v strelce smo na dani znak »vkorakali na bojno polje«. Pred nami so vstajali zajci in vzletale jerebice in fazani. Vse to je spremljal grom iz naših pušk. Nesebični domači lovci so nam puščali prednost pri streljanju, nas bodrili, tako, da smo kar urno segali po novih nabojih. Pri jerebicah in zajcih je šlo lahko, ker nam ni bilo treba vnaprej ugotavljati, če bo »padel« ali »padla«, medtem ko smo pri fazanih zamudili marsikaterega grivnjača, seveda iz spoštovanja do fazank in s tem do naših denarnic. Domačini so videč, da se pri fazanih nekako obotavljamo, začeli ob vzletu le-teh »sortirati« z vzkliki »kura«, »petelin«. Pri slednjem se je vselej vsula toča šiber za beguncem. Sicer pa prišleci,

razen nekaj izjem, nismo predstavljali posebne nevarnosti za to divjadi. Nevajeni takega lova, smo se vedno obračali k sosedu, če je ta užgal, pred nami so pa odskakovali zajci in odnašali zdravo kožo. »Opazuj teren pred seboj«, je načelo pri tem lovu. Iznenadenj tu ne manjka. Iz zadrege so nas večkrat reševali izurjeni domačini, ki so morali potem, ko smo za kakšno divjadjo izpihali naše cevi, poseči vmes, da je na smrt obsojena preminila. Smeha in pikrih ni manjkalo. Sploh je tak lov zelo zabaven in po družabnosti najprijetnejši. Tudi organizacija lova je bila brezhibna. Plen je bil za naše pojme še kar zadovoljiv, sicer pa pustimo presojo domačim lovcem, z ozirom na potrošeni svinec.

Naj omenim, da je lovišče vzorno uredeno in bogato divjadi. Iz tega je sklepati, da so lovci dobri gospodarji in drže tudi roparice na kratko, ker o njih ni sledu. V bližnji prihodnosti nameravajo pričeti z gradnjo lovskega doma. Njihovo vzorno lovsko gospodarjenje jim zagotavlja, da bodo z lahkoto uspeli.

V zahvalo in nadaljnje utrjevanje prijateljskih stikov smo jih povabili na skupni lov v našem lovišču, kjer naj bi se srečali z jelenjadjo, divjimi prašiči (ki so pri njih na srečo kmetovalcev redki) in tudi kak medved bi se znal komu predstaviti, če ga ne bo že prej premagal spanec.

Ta lov nam bo ostal nepozaben.

Janko Vidič,

LD »Mala gora«

Kočevje

Skupen lov na divje prašiče

so priredile LD Mirna, Šentrupert, Trebelno in Trebnje 2. januarja 1960 v Blatnem klancu, to je v okolici partizanske trdnjave za časa NOV.

Pogon je bil s 40 lovci in 5 mladinskimi gonjači (od teh dve mladinki) dobro organiziran pod vodstvom Marka Bulca in disciplinirano izveden. Zato uspeh ni izostal in so lovci k zadnjemu pogonu in lovskemu krstu 3 lovcev v planinski koči na Debenem, pripeljali kar pet uplenjenih, lepo rejenih ščetinarjev. Vse to je dalo povod za razigrano in tovariško lovsko nastrojenje, ki se je poleglo šele pozno ponoči.

Za medsebojno spoznavanje in gojitev lovskega tovarštva in ne manj za skušnje o prirejanju uspešnih pogonov, želimo še več takih srečanj.

Leon Pavlin

Kočevski lovci so tekmovali

Streljanje na glinaste golobe je poznano mnogim lovcem. Ta strelska tekmovalna organizira LZS vsako leto in se ga udeležujejo lovci za praktični lov.

Kočevska lovišča so hribska in je zato drug način lova kot v nižinskih loviščih. Zato se lovci iz naše LZ nismo udeleževali strelskega tekmovalja na glinaste golobe.

V tem lovskem letu je tudi naša lovska zveza organizirala strelsko tekmovalje, pa ne na glinaste golobe, temveč na figuro velike divjadi. To pobudo so lovci naše zveze toplo pozdravili. Zveza je izdelala pravilnik tekmovalja, ga dostavila družinam, da izvedejo strelsko tekmovalje med svojim članstvom. Medsebojno tekmovalje so družine izvedle že v drugi polovici oktobra in v prvi polovici meseca novembra.

Lovska zveza je določila 12. december kot dan nagradnega strelskega tekmovalja na srnjakovo figuro. Srnjakova figura je bila razdeljena na 10 polj, po vrednosti stvarnega zadetka.

Na tekmovalje Zveze se je morala prijaviti tričlanska ekipa iz vsake družine. Streljanje se je vršilo na 60 m prosto stoječe in na 100 m kleče z naslonom.

Jutro je bilo mrzlo in pričela je padati sodra, pozneje dež. To pa ni zadržalo tekme.

Tekmovalci so zelo hitro krivili svoje kazalce, morda zato, ker jih je zeblo ali pa so hitro dobili muho v cilj. Vsekakor so bili uspehi skromni.

Tekmovalce so ekipe: LD Velike Poljane, LD Velike Lašče, LD Predgrad, LD Kočevje, LD Osilnica, LD Ribnica, LD Draga, LD Sodražica, LD Mala gora, LD Banja loka, LD Loški potok.

Tekmovalje se niso udeležile družine Rob, Dobropolje, Struge, Turjak in Dolenja vas, čeprav je bilo strelsko tekmovalje obvezno za vse družine.

Prvo nagrado je dobila ekipa LD V. Poljane, drugo ekipa LD Vel. Lašče in tretjo ekipa LD Predgrad.

Poleg tega so prejeli nagrade še posamezni in sicer: Prvo Slavko Ferbežar, LD Osilnica, drugo Peter Žagar, LD Vel. Lašče, tretjo Saša Cvetko, LD Predgrad, četrto Janez Pogačnik, LD Vel. Poljane in peto Anton Križman, LD Predgrad.

Če ocenim uspeh tekmovalja, ugotavljam, da so vsi tekmovalci zelo slabo streljali. Iz podatkov, ki jih je Zveza dobila od strelskega tekmovalja po družinah, se

da ugotoviti, da je tudi tisti rezultat streljanja skromen. Res je, da so po družinah tekmovali s puškami strelskih družin ter da so te puške zelo obrabljene. Poleg tega je še različna municija, kar vse je slabo vplivalo na uspeh. Zato je na tekmovanju Zveze lahko vsak tekmovalec streljal s svojo lovsko puško, a vendar je bil uspeh slab.

Prvi vzrok temu je bilo slabo vreme, drugi važnejši, da premalo streljamo v tarče. Saj mnogim lovcem previsi puška v nelovni sezoni na steni ali pa v omari, dokler se ne prične lovna sezona. Tako vsak lovec strelja le na divjad. Tekma je pokazala, da moramo lovci več vaditi v streljanju, če hočemo imeti na lovih več uspeha in manj zastreljene divjadi. Marsikateri lovec bo pritr dil, hkrati pa vprašal, kje so sredstva za nabavo take količine municije, če stane naboj s kroglo 100—150 din. Tako si tudi vsak lovec dobro premisli, preden izstrelji kak naboj. Zato bi bilo treba rešiti vprašanje, kako priti do cenejše municije. Nujno pa je, da bi povsod uvedli obvezne strelske vaje s praktičnim poukom pri streljanju samem.

Ciril Jasenc,
za LZ Kočevje

Lovišče LD Rakek

je hribsko in ima blizu 5000 ha lovne površine. V njem je zastopana vsa plemenita divjad. Na južni strani so lepa pobočja Javornikov z gostim podrastom; tu so rukališča. V poletju si hodi jelenjad in srnjad gasit žejo v hladne tolmane Rakovega Škocijana. Tu zalezeš divje race, ki kaj rade pristajajo v plitvi in topli vodi.

Vijugasta reka Una ima plitvine in toploto vode, ki močno privlači divje race in gosi, ko je vse pod ledom.

Severni deli lovišča meje na LD Logatec in dalje proti Ljubljanskemu vrhu, zahodno pa na Menišižo.

Ravnik, bogat z lesom, daje zavetja mnogim srnačjim družinam, jelenjad, pa se zdi, zaradi pomanjkanja vode, nima obstanke. Tu je v septembru prelep lov na gozdnega jereba. Zložni tereni z lepimi globačami ter gostim podrastjem, dajejo obilo hrane in varna zavetja temu vitezu naših gozdov.

Lovišče je lepo zaokroženo in gospodarsko močno in samo želimo, da bi še nadalje tako napredovalo.

Janez Grča

Odlov zajcev v LD Brestanica

Že več let lovi naša družina žive zajce in tudi letos je imela v planu odlova 62 zajcev.

Na določeni 13. januar 1960, se je pogon kljub slabemu vremenu že zgodaj zjutraj začel. Udeležba lovcev je bila polnoštevilna. Odlov je potekal v najlepšem redu in disciplini. Šolska mladež je veselo podila zajčke v mrežo, toda marsikateri se je izmuznil iz kroga gonjačev. Zgodilo se je, da so otroci s palico izbrskali zajčke iz ložev, ki so bili popolnoma zakriti v snegu. Enega je lovec ujel z golimi rokami. Mrežarji so ulovljene zajce previdno spravljali v vreče in jih ob koncu oddali tovarišu Jugoviču iz Ptuja, ki je vsakega zajčka strogo ocenil in pretipal, nato pa vtaknil v pripravljene gajbe za odpremo.

Pod večer smo imeli 32 zajcev in za zaključek uspelega lova je družina pripravila šolski mladini prigrizek za njihovo požrtvovalnost. Pa tudi lovci so si privezali premrlo dušo na zadnjem pogonu. Prihodnje leto na svidenje.

Ivan Dolinšek,
Osluševci

LD PTUJ

je med najagilnejšimi v Sloveniji. Njeno nižinsko lovišče je ob desnem bregu Drave, predvsem med Dravo in Dravinjo ter se odlikuje z zajci, fazani in jerebicami; ima celo srnjad, ki sicer ne spada v nižinska lovišča. Družina ima le 24, a požrtvovalnih in delovnih članov. Ima lastno lovsko hišo z nekaj oralov zemlje, kjer goji hrano za divjad. Družina se ponaša z zaslužnimi in še vedno delovnimi veterani, ki so delovali v predvojnem lovskem društvu v

Ptaju ter krepili v tedaj nemškutarskem gnezdu med lovci narodno zavest. Prav tako pa so po osvoboditvi prizadevni organizatorji in poborniki socialističnega lovstva.

Jože Maučec

Dober čuvaj v LD

Naše lovišče LD Ljutomer je nižinsko, saj je pretežno del ravnine, le en del je gričast. Lovišče se razprostira z gričevja štajerskih gor, preko jedra Prlekije, Ljutomera vzdolž ravnine, neposredno do bližine reke Mure. Lovišče je naravno bogato v glavnem s fazani, poljskimi jerebicami, zajci in srnjadjo v manjšem številu.

Lovišče meri 5200 ha s 56 člani in 1 čuvajem. Upravni odbor LD Ljutomer se vsa leta trudi za dvig staleža divjadi in vsako leto skrbno planira gojitev in odstrel. Elementarne nezgode nam prizadejenejo veliko škode na ravnini reke Ščavnice in njenega pritoka Globetka, ki vsako leto dvakrat poplavljata najlepši del lovišča in to spomladi in poleti, v času mladega zaroda. Čas je, da bi tudi v interesu kmetijstva meliolirali svet ob reki Ščavnici.

LD Ljutomer ima nameščene izprašanega lovskega čuvaja že 6 let in je v svoji službi vsestransko vesten in prizadeven.

V letih 1956—57 je odvzel oržje ter plen petim, 1957—58 pa trem divjim lovcem. Pridno odstranjuje zanke in pasti in je pokončal 47 psov klatežev, 125 mačk, 228 vran, 188 srak, 47 kanj, 57 šoj, 25 podlasic, 21 sov in 4 dihurje, skupaj 742 roparic. To so povprečni podatki o vsakoletnih uspehih našega čuvaja. Pri nočni službi so mu v pomoč tudi posamezni člani LD, zlasti iz Razkrižja. Tak je torej dober čuvaj.

Janko Ivanjšič

Člani LD Trebelno v svojem lovišču 4. okt. 1959

Važnejša sklepa s 3. seje upravnega odbora LZS od 6. febr. 1960:

1. V bodoče plačujejo škodo po divjih prašičih in medvedu lovske družine neposredno takoj. Plačana škoda se lovski družini povrne iz sklada področne Lovske zveze, skladno s predpisi šele po izplačilu.

2. Lovske družine je obvestiti, da bo konec lovskega leta 1960-61 treba plačati 1% od vrednosti uplenjene divjadi v gojitveni sklad GLZ (brez medveda, divjih prašičev, roparic in selivk).

Jože Drobnič — 70-letnik, član LD Škofljica. Od 1912 je bil lovski čuvaj pri Turjaški graščini, in lovec ter je zdrav in krepek še danes. Bil je borec v NOV s svojimi sinovi, od katerih je zgubil tri. Vendar ga ta bridka zguba ni zlomila. Priljubljenemu tovarišu kličemo še na mnoga leta v naši zeleni bratovščini.

Člani LD Škofljica

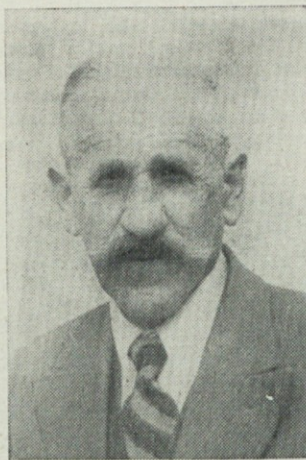
Za zgled

Šofer Kompasovega avtobusa Franc Zajc je poleti 1959 blizu Brežic opazil, da sredi ceste čepi jerebičja družinica. Pravi čas je še mogel ustaviti in s pomočjo v vozu navzočega lovca je spravil neboljene živalice na varno, medtem ko je jerebica-kokljica odletela. Za to zgledno skrb in ljubezen do živali je LD Cerklje ob Krki imenovanega lepo nagradila. Tov. Zajc se za priznanje toplo zahvaljuje lovski družini, ki je po svoji strani tudi zgledno pokazala razumevanje za taka dejanja srčne kulture.

Posnemajmo!

Maks Jelenc, član LD Vič, star 83 let, je umrl. Več kot 60 let je bil lovec, gojitelj divjadi in lovske psov — ptičarjev. S svojimi lovskimi skušnjami je bil mnogim lovcem dober vodnik in učitelj. Vedno skrben in neumorno delaven za svojo divjido je bil še nekaj tednov pred smrtjo na nadzorovalnem obhodu v lovišču na Barju. Priznanje za svoje požrtvovalno delo je dobil z Znakom za zasluge v lovstvu in kinologiji. Skromnost in tovarštvo sta odlikovala našega lovskega očaka in z globokim spoštovanjem smo položili zeleno vejico na grob v slovo in trajen spomin dragemu lovskega tovarišu. **LD Vič**

Ivan Metelan, član LD Tabor — osemdesetletnik. Od mlada je po očetu lovec in je bil kot ustanovitelj te lovske družine tudi njen starešina.

Vedno je še aktiven lovec, pa mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let.

Člani LD Tabor

Jožef Golavšek, 70-letnik, je dolgoletni član LD Tabor in njen tajnik, ki še vedno zgledno sodeluje pri vseh lovskih akcijah. Zlasti je bil delaven pri graditvi lovskega doma, navzlic bolezni, ki si jo je nakopal v nemških okupatorskih zaporih.

Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo zadovoljnih let v krogu lovskih tovarišev LD Tabor in Vransko.

F. G.

Popravki: V poročilu: »Razmnoževanje in naseljevanje male divjadi v letu 1959«, mora stati v 12. številu na strani 341, v drugem odstavku, tretji vrsti, letnica 1958, ne 1959; Prav tako v tretjem odstavku peti vrsti. Na str. 342 izpade peti odstavek ozir. stavek: »Iz fazanerije Brdo...«, ki je pomota. V šestem odstavku, tretji vrsti je pravilno (LZ Koper), ne (LD).

UMRLI SO:

Jože Rade, član in tajnik LD Predgrad pri Starem trgu ob Kolpi, star 60 let.

Martin Ivšek, član LD Podkum, rojen 1891, je bil član lovske organizacije od leta 1921.

Maks Volmajer, Švarank, član LD Remšnik, njen ustanovitelj in prvi starešina, je v 53. letu starosti preminil.

Jakob Keršič, najstarejši član LD Kovor pri Trzinu.

Miro Kuralt, član in večletni blagajnik LD Sorško polje, je lani preminul na jesenskem lovu.